

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tone Poljanec

Srečanja plemen: nomadski značaj subkulture rainbow

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tone Poljanec

Mentor: red. prof. dr. Peter Stanković

Srečanja plemen: nomadski značaj subkulture rainbow

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

Rainbow družini živeče luči za navdih, intervjuvancem za sodelovanje, Matjažu Krivicu, Tjaši Zidarič in Lori Vasilevi za fotografsko gradivo, prijateljem in družini za podporo. Hvala!

Srečanja plemen: nomadski značaj subkulture rainbow

V diplomskem delu izpostavljam nekatere značilnosti subkulture rainbowcev ter Rainbow družine živeče luči; nehierarhične, pacifistične, utopične antiorganizacije ter raziskujem njihov odnos do nomadstva. V prvem delu se najprej osredotočam na pojem subkulture in nomadstva, posvečam pa se tudi nekaterim značilnostim subkulture rainbow. Tako prikazujem razvoj Rainbow družine živeče luči kot globalizacijo gibanja, ki se je iz Amerike razširilo po celem svetu. Izpostavljam tudi nekatere rainbowske prakse, na primer 'talking circle' (pogovorni krog) ter nekatere nomadske značilnosti rainbowa kot gibanja. Vključujem tudi pregled raziskav tega področja. Drugi del naloge je terenska raziskava v obliki študije primerov z raziskovalnim vprašanjem: kakšni so odnosi rainbowcev do nomadstva? Osnova raziskave so štiri biografski intervjuji z rainbowci_kami, pri čemer uporabljam metodo življenjske zgodovine; kvalitativno metodo, ki preko posameznih življenjskih zgodov in omogoča raziskovalcu vpogled v mikro-zgodovinske individualne izkušnje v makro-zgodovinskem okviru in omogoča razumevanje posameznikovih stališč in vedenj ter kako so se le-te oblikovale v nekem drugem času in kraju. Preko primerjave biografij intervjuvancev v raziskavi izpostavljam: tipe življenjskih stilov rainbowcev, formiranje odločitev za alternativen način življenja in strategije preživetja nomadskega načina življenja.

KLJUČNE BESEDE: rainbow družina, srečanja plemen, nomadizem, subkulture, življenjske zgodovine.

The Gathering of The Tribes: Nomadic Character of Subculture Rainbow

In the thesis I describe some characteristics of subculture Rainbow and The Rainbow Family of Living Light; a nonhierarchical, pacifistic, utopian anti-organisation, and explore their attitudes towards nomadism. The first part focuses on the concepts of subculture and nomadism and on some characteristics of the Rainbow Family. I depict the development and the later globalisation of the movement that has spread from America all across the globe. Further, I identify some of the practices of the subculture, for instance the institution of the Talking Circle, and some of the nomadic attributes of the Rainbow Family. I include a review of related literature. The second part of the thesis is a case study that explores the attitudes of Rainbows towards nomadism. The basis for the research are four biographies of Rainbows. I employ the method 'life histories', a qualitative method that allows insight into a micro-historical individual experience in a macro-historical frame and enables an understanding of individual's opinions and behaviours, and of the way they were formed in some other space and time. Through comparison of the biographies I depict: types of life styles of Rainbows, the formings of decisions to live an alternative life-style, and different strategies of survival within the nomadic way of life.

KEYWORDS: Rainbow Family, Gathering of the Tribes, nomadism, subculture, life histories.

KAZALO

1 UVOD	6
2 SUBKULTURA RAINBOW KOT NOMADSKA UTOPIČNA SKUPNOST	8
2.1 Subkulture, kontrakulture, utopične skupnosti	8
2.1.1 Pojm subkultura	8
2.1.2 Kratek zgodovinski pregled preučevanja subkultur	9
2.1.3 Postmoderni pogledi na subkulture	11
2.2. Novo nomadstvo	14
2.3 Rainbow: srečanja plemen	15
2.3.1 Korenine: zgodovinski oris Rainbow družine živeče luči	16
2.3.2 Globalizacija rainbow gibanja	17
2.3.3 Konsenzualno odločanje v rainbow družini	18
2.3.4 Rainbow kot nomadska skupnost	19
2.3.4.1 Nomadskost rainbow družine na primeru Evropskega rainbow srečanja 2016 v Alpah	20
2.3.5 Pregled raziskav o rainbow družini	21
3 ŠTUDIJA PRIMERA: ODNOSI RAINBOWCEV DO NOMADSTVA	31
3.1. Opredelitev metode: življenske zgodovine	31
3.2. Življenske zgodbe intervjuvancev	32
3.2.1. Intervju s Calebom	33
3.2.2 Intervju z Nino	36
3.2.3 Intervju z Ivanom	40
3.2.4. Intervju s Tjašo	43
3.3 Ugotovitve	47
4 ZAKLJUČEK	50
5 LITERATURA	51
PRILOGA A: Vabilo na Evropsko srečanje plemen 2016	54

1 UVOD

*This is just a song about the butterfly people,
This is just a song about freedom.
(Odlomek iz rainbow pesmi)*

Pričujoče diplomsko delo je zgodba o rainbowcih, o mavričnih ljudeh, o ljudeh metuljih, o mavričnih bojovníkih vseh barv, prepričanj in izvorov, ki se bolj ali manj pogosto odločijo preživeti nek čas v naravi, stran od civilizacije oziroma 'Babilona', kot rainbowci imenujejo običajno življenje v zahodni civilizaciji, in udeležati svojevrsten alternativni življenjski slog.

Delo je tudi zgodovina Rainbow družine živeče luči (Rainbow Family of Living Light), samo-organizirane, nehierarhične ne-organizacije, za člane katere se štejejo vsi rainbowci_ke. Gibanje izhaja iz hipijevske subkulture in kontrakultur poznih šestdesetih let v Ameriki, do danes pa se je razširilo po celem svetu. Gibanje temelji na rednih samo-organiziranih srečanjih plemen (Gatherings of the Tribes), na katerih rainbowci po načelih nazaj k naravi, širi ljubezen, vsi smo eno, zavračanje denarne menjave itd., skupaj preživijo mesec dni v naravi, vsakič na drugem kraju. Mnogi pripadniki gibanja živijo nomadsko življenje in se premikajo od enega srečanja do drugega, mnogokrat pa se oblikujejo tudi karavane rainbowcev, ki potujejo skupaj. Nomadskega značaja je tudi gibanje samo.

Pri tem me bodo najbolj zanimali prav tisti pripadniki gibanja, ki rainbowski način življenja nadaljujejo tudi po koncu srečanja plemen. Raziskovalno vprašanje diplomskega dela je, kakšen odnos imajo rainbowci_ke do nomadstva. Torej, kakšen je odnos pripadnikov gibanja do nomadstva, kakšni so razlogi, da so se odločili za alternativen način življenja, ter kam jih je njihova pot navsezadnje popeljala.

V prvem delu diplomskega dela gibanje rainbow umeščam v širši družbeni kontekst. Umeščam ga med subkulture, zato opisujem razvoj raziskovanja subkultur in nekatere sodobne poglede na le-te. Opisujem tudi pojav novega nomadstva in njegovo mesto v sodobni družbi. Svoje mesto dobi tudi opis subkulture rainbow, korenine in nekatere značilnosti rainbow gibanja, ter pregled literature na to temo.

Osnova drugega dela so intervjuji, v katerih sem pripadnike subkulture rainbow po metodi življenjskih zgodovin (life history method) prosil, naj mi povedo svojo življenjsko zgodbo. Delo vključuje štiri biografije. V analizi le-teh prek posameznih življenjskih zgodb raziskujem odnose rainbowcev_k do nomadskega življenja, ugotavljam kako so se izoblikovale odločitve, ki so jih pripeljale na to pot, identificiram načine na katere rainbowci potujejo, ugotavljam kakšne preživetvene strategije uporabljajo ter kakšen je odnos rainbowcev_k do širše družbe.

V mnogočem je diplomsko delo tudi avtobiografsko. Moje zanimanje za subkulturo rainbow se je oblikovalo z udeležbo na številnih srečanjih rainbow družine, kjer sem tudi spoznal in se spoprijateljil z večino intervjuvancev, ter z njimi izkušal svobodno življenje na poti brez denarja in doma. Tudi sam se smatram za del rainbow družine, saj sem bil aktivno soudeležen na mnogih lokalnih in kontinentalnih srečanjih plemen.

Potrebni je še nekaj opomb o prevajanju izrazov v slovenščino. Gibanje je internacionalno, zato so izrazi večinoma angleški. Nacionalne družine izraze kot so 'rainbow', 'Rainbow Gathering', in druge izraze, ki so specifični za gibanje pogosto prevajajo v nacionalne jezike. Slovenska rainbow družina pa večinoma uporablja izvirne angleške izraze ali pa poslovenjene angleške besede. Za gibanje sicer obstaja slovenski izraz mavričarji, vendar se redko uporablja. Zato v diplomskem delu večinoma uporabljam angleške izvornike, nekatere izraze pa delno prevajam. Tako za pripadnika gibanja uporabljam izraz rainbowec_ka, 'Rainbow Gathering' pa delno prevajam v rainbow srečanja (Rainbow Gatherings).

Kljub nekaterim raziskavam je gibanje rainbow, glede na raziskovalni potencial in njegovo spreminjajočo se naravo, zagotovo premalo raziskana tema, ki si zasluži več pozornosti.

2. SUBKULTURA RAINBOW KOT NOMADSKA UTOPIČNA SKUPNOST

V tem delu bom podrobneje predstavil temeljne koncepte diplomske naloge, podrobneje opredelil subkulturo rainbowcev ter predstavil pojem novega nomadstva.

2.1 Subkulture, kontrakulture, utopične skupnosti

Pojmi subkultura, kontrakultura in utopična skupnost se med seboj prekrivajo, vendar se je v sociološkem raziskovanju najbolj uveljavil pojem subkulture, zato ga podrobneje opredeljujem spodaj. Kontrakulture so tako subkulture, ki se najbolj radikalno ločijo od 'mainstream' družbe. Treba je poudariti, da mnogi teoretiki dvomijo v smiselnost uporabe termina kontrakulture, nekateri pa pojma kljub temu razlikujejo. Ken Geldner na primer predlaga ločitev subkultur in kontrakultur glede na stopnjo integriranosti v družbo (Geldner 2007, 22).

Utopične skupnosti so po drugi strani skupnosti, ki živijo, si zamišljajo ali skušajo živeti zaželeno oziroma idealno urejenost družbe. »Utopija je ambicija, ki postavlja pod vprašaj neizogibnost vsakdana tega sveta in še več – motivira misel in akcijo – prakso – usmerjena je na transformacijo tega, kar je, skozi oči tega, kar bi lahko bilo.« (Tester in Jacobsen 2012, 1) Utopične skupnosti so večinoma razumljene kot zaprte, ekskluzivne skupnosti. »Utopisti so tradicionalno izbirali svoje člane in sprejemali tiste, ki naj bi se lažje vklopili v skupnost.« (Niman 2011a, 100) Vendar pa nekateri avtorji med utopične skupnosti štejejo tudi inkluzivne skupnosti, kakršen je primer rainbowcev (Niman 2011a, 101). Med utopične skupnosti bi tako lahko šteli tudi intencionalne skupnosti, torej skupnosti, ki si prizadevajo za vzpostaviti alternativne skupnosti z visoko socialno kohezijo in zavezanostjo h skupinskemu delu.

2.1.1 Pojem subkultura

Pojem subkulture je v slabem stoletju uporabe postal ne le eden osrednjih

konceptov sociologije in kulturnih študij, pač pa tudi pogosto uporabljan pojem v vsakdanjem življenju. Slovar slovenskega knjižnega jezika termin definira kot:

»Posebna kultura kake skupine ljudi, drugačna od kulture, katere del je: nekatere skupine prebivalstva oblikujejo v razširjenih kulturah subkulture s posebnimi sistemi norm in načinov ravnanja / mestna, vaška subkultura; subkultura hipijev.« (Bajec 1995, 1330)

Podobno kot pri terminu kultura obstajajo številne in pogosto nasprotujoče si definicije subkulture. Razumevanje pojma subkulture se je tudi spreminjalo glede na pripadajoči čas in družbo, v kateri se je pojem uporabljalo. Subkulture se danes največkrat razume kot mladinske subkulture, pogosto opredeljene z določenim stilom glasbe in oblačenja, na splošno pa so razumljene tudi kot uporniške, marginalne ter v konfliktu z 'mainstream' kulturo.

2.1.2 Kratek zgodovinski pregled preučevanja subkultur

Termin se je v sociologiji pričel uporabljati v povojnih letih, sistematično pa so ga razvili sociologi čikaške šole, pri čemer je bil koncept navadno uporabljan pri razlagi mladostniškega prestopništva (Barmaki 2016, 796). Čikaška šola postavi subkulture v sfero družbenega, pojav pa razlaga funkcionalistično in se pogosto naslanja na Durkheimov koncept anomalije. Tako na primer Albert K. Cohen preučuje subkulture kot kolektivno reševanje problemov. Vzroke za delikventno subkulturo vidi v mladostniških statusnih problemih. Delikventni mladostniki so na primer po Cohenu mladostniki iz delavskega razreda, ki so ponotranjili konvencionalne kriterije uspeha srednjega razreda, vendar jih niso zmožni živeti. Pripadnik subkulture »izraža z egom povezan prilagoditveni odziv, ki izhaja iz odziva na predhodno statusno frustracijo« (Barmaki 2016, 797).

Čikaška šola je pomembna, ker je preučevanje subkultur postavila na sociološki zemljevid. »Skozi etnografske študije so raziskovalci odprli vprašanja o odnosih med soseskami, življenjskimi stili in mladino ter v nadaljevanju o problemih materialnega prikrajšanja in kulturnega pluralizma v sodobni industrijski družbi.« (Babić 2012, 20)

Pomembna pa je tudi, ker je v sociološkem raziskovanju uveljavila uporabo kvalitativnih metod.

Za preučevanje subkultur je bistven teoretski obrat, ki se je zgodil v birminghamski šoli kulturologije konec šestdesetih let. Teoretiki birminghamske šole so »zavračali 'buržoazne strukturalistično funkcionalistične' poglede, ki so deviantne subkulture poenostavljali na rešitev za frustrirajočnost socialne lestvice, in subkulture videli kot izraz spopada interesov nasprotnih socialnih razredov in razrednega boja« (Barmaki 2016, 797). Mladinske subkulture so jih zanimale predvsem, ker so predpostavljali, da gre za ostanek opozicijske delavske kulture, centralni pa postanejo pojem hegemonije, preučevanje načinov na katere dominantna (kapitalistična) kultura pacificira delavski razred, da ne vidi svoje izkoriščenosti in družbene nepravilnosti, ter subverzivno prisvajanje pomenov 'mainstream' kulture s strani subkultur. »Skupina levičarskih teoretikov, ki se je v skladu s svojo politično orientacijo že dalj časa zanimala za avtentično delavsko kulturo, je namreč takrat začela opazovati, da to avtentično »grass-roots« kulturo vedno bolj ogroža množična neavtentična, umetna popularna kultura.« (Stankovič 1998, 34) Naslonili so se na takrat vpliven francoski strukturalizem, predvsem na semiotično analizo, na primer na koncept polisemije, torej večpomenskosti označevalca. Vzporedno s subkulturami, ki so po birminghamski tradiciji spadale v delavski razred, pa so ločili tudi bohemske subkulture, kamor so se uvrščali hipiji, beatniki in podobno. »Čeprav so te subkulture delovale, kot da spadajo izven razredne delitve, so jih subkulturni raziskovalci povezovali z 'inteligenco srednjega razreda' (Brake 1984, 83), ki so se od subkultur delavskega razreda razlikovale tako po njihovi sestavi kot organizaciji.« (Babič 2012, 33)

Dick Hebdige, najpomembnejši avtor, ki se je v birminghamski šoli ukvarjal z subkulturami pravi, da subkulture predstavljajo hrup: »interferenco v urejeni sekvenci, ki vodi od resničnih dogodkov in fenomenov k njihovi reprezentaciji v medijih« (Hebdige 1979, 90). V svojem delu »*Subculture: The Meaning of Style*« na primeru punka vzpostavi koncept brikolaža, torej prevzemanja produktov 'mainstream' kulture in kreativnega spreobračanja njihovega pomena. Hebdige si za opis te prakse sposodi besedno zvezo Umberta Eca: »semiotično gverilsko

bojevanje« (Hebdige 1979, 105).

Birminghamska šola tako pride do spoznanja, da »ima lahko pop (v kontekstu kreativnih prisvojitvev) tudi pozitivne funkcije. Apriorno zavračanje popularne kulture v kontekstu polisemije izgubi svoj smisel.« (Stankovič 1998, 35)

Tovrstnim novomarksističnim teorijam se je očitalo predvsem pretirano idealiziranje delavskih subkultur in njihovega emancipatornega potenciala, usmerjenost na belsko mladino moškega spola, ter premajhno definiranost subkultur. Kljub kritikam pa raziskave birminghamske šole ostajajo osnova za kasnejše raziskave subkultur.

V osemdesetih letih raziskovanje subkultur zamre, deloma zaradi zgoraj omenjenega spoznanja, deloma pa zato ker so začele preučevane subkulture izginjati. Zanimanje zanje pa ponovno vznikne skupaj z vzponom rave subkulture v devetdesetih. Številni teoretiki objavijo nove poglede na subkulture, celotno polje in sam pojem subkultur pa je temeljito redefiniran, saj pride do spoznanja, da prejšnje teorije niso zadovoljivo pojasnjevale pojava subkultur.

2.1.3 Postmoderni pogledi na subkulture

V postmoderni družbi se torej pogledi na subkulture spremenijo. Priča smo bodisi redefiniciji pojma, ali pa uporabi novih pojmov za opis subkultur. Naj omenimo naslonbo Sarah Thornton na Bourdieujev koncept kulturnega kapitala, koncept tribusov oziroma urbanih plemen Michaela Maffesollija, koncept subkulturne scene, rizomatične socialne formacije Marie Daskalaki in Olija Moulda, koncept neoplemen v kontekstu internetnih identitet Andyja Bennetta, Hetheringtonov koncept 'Bunde' ter številne druge reinterpretacije.

Med pomembnejše sodobne teoretike subkultur zagotovo spada Sarah Thornton, ki je raziskovala ljubitelje elektronske glasbe in se odmakne od strukturalističnih pogledov na subkulture. »Thorntonova je prepričana, da bi bilo treba namesto tovrstnih idealiziranih in enostranskih pojasnjevalnih modelov uporabiti bolj diferenciran pristop k analizi subkultur.« (Stankovič 1998, 37) V sociološkem

diskurzu se je po Thorntonovi namreč spremenilo pojmovanje kulturnih razlik. Na kulturne razlike se je prej gledalo kot na v osnovi progresivne geste, korak v pravo smer, stran od konformnosti in podrejenosti. Razumljene so bile kot deviantnost, vendar tudi kot desidentnost. V postmodernem stanju pa so kulturne razlike v vse bolj razslojeni družbeni strukturi politično bolj dvomljive. »V postindustrijskem svetu, kjer se potrošnike spodbuja k individualizaciji in v katerem operacije moči favorizirajo klasifikacijo in segregacijo, je težko videti razlike kot nekaj nujno progresivnega.« (Thornton 1997, 191) Thorntonova v raziskovanje subkultur vpelje podkategorijo kulturnega kapitala – subkulturni kapital. »Subkulturni kapital je lunek alternativne hierarhije, v katerem se razvršča po osi starosti, spola, seksualnosti, in rase, da bi zmanjševali pomen razreda, prihodkov in zaposlitve.« (Thornton 1997, 191) Za subkulturni kapital bi lahko rekli, da se meri po dihotomiji 'kul' – 'ne-kul', ponazarja pa jakost statusa pripadnika subkulture znotraj le-te. Subkulturni kapital bi lahko brali kot strategijo preseganja družbenega razreda, kot »zamegljevanje dominantne strukture z namenom vzpostavljanja alternativne« (Thornton 1997, 192). Težnja k brezrazrednosti je tako predpogoj učinkovite uporabe subkulturnega kapitala.

Vplivna in teoretsko plodna reinterpretacija subkultur je tudi Maffesolijeva koncepcija neo-plemen, oziroma tribusov, razpršenih mikro-skupin, ki v postmoderni družbi zamenjajo dobro integrirano moderno množično kulturo. Če bi za Thorntonovo lahko dejali, da na subkulture gleda kot na ideološke skupnosti, lahko pri Maffesoliju govorimo o emotivnih skupnostih. »Neo-plemena dosegajo določeno stopnjo koherence, ker generirajo vezi, ki izhajajo iz eksperimentalnih čustev in strasti, ki so sami okrepljeni z kolektivnimi obredi, običaji in življenjskimi slogi.« (Gardiner 1997, 536) Masovna družba je tako racionalna in odtujena, družabnost pa je vir emotivnega in empatičnega. »Maffesoli prispeva protikomentar razsvetljenstvu, in sicer tako, da veže čut tribalizma na organski čut solidarnosti, ki je postmoderen v svoji raznolikosti in 'primitiven' v svoji odvisnosti od ritualiziranih performansov in deljenih navad.« (Gelder 2007, 146)

Maria Daskalaki in Oli Mould subkulture raje imenujeta urbane socialne formacije in jih rajši kot izolirane skupine na robu popularne kulture raziskujeta kot rizome, torej

»fluidne skupine, ki ostajajo razpršene začasne formacije, in se gibljejo med različnimi urbanimi kraji izraza« (Daskalaki in Mould 2013, 2). Izpostavljata, da takšna nomadska orientacija privablja številne (rizomske) člane in jim omogoča vzpostavljanje lastnih, imanentnih, urbanih zgodb, namesto opazovalne vloge v meta-naracijah kapitalizma, subkulture ali kakšne druge hegemonije. Avtorja izpostavljata opozicijsko naravo urbanih socialnih formacij, ki se formirajo skozi procesa ilegalizacije in marginalizacije, ter kasnejšo inkorporacijo njihovih praks v (kapitalistični) sistem ter urbano krajino skozi proces subkulturalizacije, torej inkorporiranja in formaliziranja subverzivnih praks kot komercialnih kulturnih produktov. Urbane socialne formacije pa preko svojih rizomatičnih lastnosti (povezanost, heterogenost, mnogovrstnost, prelom označevalcev, kartografija, dekal) omogočajo fluidne identitete in stalno stanje pretočnosti. Urbane socialne formacije tako vzdržujejo »svojo kapaciteto za imaginacijo, eksperimentiranje, ustvarjalnost in svojo vlogo kot agent politične transformacije znotraj urbanih pokrajin« (Daskalaki in Mould 2013, 2).

Peter Stankovič vidi subkulture kot »luknje v modernosti« (Stanković 1998, 41). Prek identifikacije treh zgodovinskih nekonvecionalnih življenjskih stilov: študentskega, bohemskega in dandijevskega, katerih naslednike vidi v množici sodobnih subkulturnih stilov, pride do sklepa, da so nekonvencionalni življenjski stili del modernosti same. Stankoviču tako »predstavljajo sodobna subkulturna gibanja v sferi življenjskega sveta pomembno luknjo: niso niti moderna niti premoderna, so preprosto zunaj logike modernega sveta, nekaj nemodernega in vendar hkrati pomemben in neločljiv del sodobnosti« (Stanković 1998, 41).

Zgoraj navedena razumevanja in redefinicije so le nekatere od mnogih postmodernih interpretacij subkultur. Tako število različnih subkultur, kot tudi število njihovih interpretacij, je od devetdesetih naraslo v skoraj nepregledno množico. Označevalcu subkultura se tako prav postmoderno izmika njegovo označevano.

2.2 Novo nomadstvo

*I am a gypsy,
I am a wonderer,
I am a rainbow,
my soul will never die!*
(odlomek iz rainbow pesmi)

Termin nomadizem se prvič pojavi v (kolonialni) antropologiji za označevanje ljudstev (plemen), ki niso imela stalnih bivališč, oziroma fiksnih vezi z nekim teritorijem. Termin se je kasneje navezal na Rome, da bi poudaril njihovo nepripadnost prostoru in odsotnost stalne bivalne lokacije (Drakakis-Smith 2016, 466).

Danes pa smo priča vzniku subkultur, ki se identificirajo prav z nestalnim bivališčem. Novodobnim nomadom, 'gypsies' in popotnikom je skupno prav stalno premikanje, delijo pa si tudi skupne vrednote. Pripadniki kot pomembne izpostavljajo večanje subkulturnega kapitala, spreminjanje življenja ter pridobivanje novih izkušenj in znanj, kar dobro ponazarjajo izjave pripadnikov na socialnih omrežjih, na primer:

»Sandra A. Bednarczyk: Šest mesecev Tajske je spremenilo moje življenje: postala sem potapljaški mojster, čeprav nisem imela dovolj denarja za tečaje. To mi je prineslo nove priložnosti in možnost zaslužka. Našla sem službo in odprla potapljaški center v Indiji.« (NOMADS – a life of cheap/free travel 2016, 6. avgust)

Novodobno popotništvo zajema predvsem osebe, ki so popotništvo prevzele kot življenjski stil, ki obsega različne (sub)kulturne prakse na primer 'couchsurfing', 'woofing', recikliranje (dumpster-diving), štopanje, kolesarjenje in druge poceni načine premikanja. Te prakse pogosto niso utemeljene le s praktičnostjo, temveč tudi z nestrinjanjem z obstoječim sistemom. Recikliranje tako ni le način preživetja, pač pa tudi odpor proti potrošništvu, prav tako kot lahko kolesarjenje razumemo kot upor proti uporabi fosilnih goriv. »Tieme Hermans: Zdravo vsi! Jaz in moje kolo bi rada šla iz Vietnama v Indijo ne da bi letela. Ampak, kako???» (NOMADS – a life of cheap/free travel 2016, 9. avgust) »Novodobne popotnike bi lahko primerjali z gibanjem hipijev v šestdesetih, ki si prizadevajo živeti v skladu z naravo, a se občasno priključijo direktnim protestniškim akcijam, predvsem izven mestnega okolja.« (Babić 2012, 77) Novodobne nomade lahko tako postavimo v sfero političnega.

Po drugi strani pa novodobne popotnike dobro opisuje Maffesolijev koncept neo-plemen. Delujejo namreč po hedonističnem principu, 'pohodu sedanjosti', ki se manifestira prek neformalnih majhnih skupin, ki s svojim delovanjem zaobjemajo pohajanje in raziskovanje sveta. »Jah Naa: Hej, nomadska družina, ima kdo kak predlog za Italijo v Avgustu? Socialno-ekološke skupnosti, prijetne skrite plaže ali druga mesta v naravi, hipijevski festivali, inspirativna mesta...?« (NOMADS – a life of cheap/free travel 2016, 24. julij)

2.3 Rainbow: srečanja plemen

*All are welcomed,
but those who enter,
never shall return,
not a single day more.
(odlomek iz rainbow pesmi)*

Pravijo, da smo največja ne-organizacija sestavljena iz ne-članov na svetu. Odkrito rečeno pomeni rainbow družina različne stvari različnim ljudem, vendar mislim, da je varno reči, da se ukvarjamo z ustvarjanjem intencionalnih skupnosti, z ne-nasiljem in z alternativnim življenjskim slogom. Prav tako verjamemo, da sta Mir in Ljubezen super stvari in da ju je premalo na svetu. (Rainbow Family of Living Light Unofficial Home Page)

Alternativni način življenja, ki ga rainbowci_ke gojijo na srečanjih, je mogoče opisati kot poskus življenja v sožitju z naravo in drug z drugim. Načela gibanja, kot so širi ljubezen, vegetarjanstvo ter zanimanje mnogih za takšno ali drugačno obliko spiritualnosti, 'Naredi sam!' logika, samo-organizacija, nehierarhičnost, zavračanje denarja kot menjalnega sredstva ter spodbujanje deljenja in sodelovanja, so le nekatere stvari v katerih rainbowci soglašajo. Spet druge vsebine jih delijo, tudi mnenja o tem kaj rainbow sploh je.

Gibanje se udejanja preko začasnih srečanj plemen (The Gathering of the Tribes), ki običajno trajajo en mesec in potekajo na vedno novi lokaciji v bolj ali manj neokrnjeni naravi, ki jo rainbowci_ke poskušajo zapustiti čim bolj neokrnjeno, torej takšno kakršno so našli. Nameni srečanj plemen pa so raznovrstni.

»Samoopredeljeni namen rainbowa pa je tako razširjati mir prek molitve, kot tudi ustvariti miroljubno, kohezivno in nehierarhično družbo, ki lahko služi kot model preoblikovanja 'Babilona', industrializiranega sveta.« (Niman 2011a, 31) Gibanje je tako inkluzivno, kot tudi heterogeno. Pripadnik Rainbow družine živeče luči je vsak, ki se za to opredeli. Popularna rainbow različica tega načela je, da je pripadnik plemena vsak, ki ima popek, torej vsi ljudje, le da nekateri tega še ne vedo.

Hkrati pa je treba poudariti začasnost subkulture rainbow. »Rainbow družina je družba fisije in fuzije, ki se vedno znova razprši v širšo družbo kot podskupine ali posamezniki in se ponovno formira na neki drugi točki v prostoru in času.« (Niman 2011a, xiv) Niman torej rainbow srečanja vidi kotčasne avtonomne skupnosti, poudarja pa tudi njihov utopični značaj. Rainbow je tako tudi intencionalna skupnost, ki razširja alternativen način življenja. Zagotovo pa ne moremo mimo dejstva, da kljub heterogenosti rainbowcev obstaja visoka stopnja zavezanosti k nenasilju, ohranjanju narave in prakticiranju takšne ali drugačne novodobne spiritualnosti.

2.3.1 Korenine: zgodovinski oris Rainbow družine živeče luči

*We are the circle,
we are the circle,
with no beginning,
and never ending.*
(Odlomek iz 'foodcircle' pesmi)

Kljub temu, da se rainbowce pogosto označuje kot prežitek iz šestdesetih let, torej kot ostarele hipije, ki se umikajo pred svetom v naravo, je to daleč od dejanskega stanja. Gibanje namreč ni le preživelo štiriinštirideset let, kolikor je minilo od prvega srečanja plemen v Oregonu, temveč se je razširilo na nove generacije in v dobršni meri prešlo tudi v 'mainstream' kulturo.

»Rainbow družino živeče luči so leta 1972 v Združenih državah ustanovili 'Otroci cvetja' zaradi deziluzije tega, kar so videli kot komercializirano stanje obstoječih festivalov. Odzvali so se tako, da so organizirali alternativen in brezplačen festival, ki naj bi proslavljal ideje enakosti in ljubezni.« (Tavory in Goodman 2009, 267) Kot

katalista za nastanek rainbowa mnogi omenjajo festival Vortex, glavni motiv združevanja pa je bil mirovniški. V vabilu na prvo srečanje plemen tako beremo:

Mi, ki smo bratje in sestre, otroci Boga, družine življenja na zemlji, prijatelji narave in vseh ljudi, otroci človeštva, ki sebe imenujemo Pleme rainbowske družine, ponižno

vabimo:

vse rase, ljudstva, plemena, skupnosti, moške, ženske, otroke, posameznike

– iz ljubezni;

vse narode in njihove voditelje – iz spoštovanja;

vse religije in njihove voditelje – iz vere;

vse politike – iz dobrodelnosti;

da se nam pridružijo na skupnem srečanju z namenom izraziti našo odkrito željo naj

vlada na zemlji mir, med ljudmi pa harmonija.

(Rainbow Family of Living Light Unofficial Home Page)

Izvor gibanja je pogosto opredeljen kot združitev kontrakturnega gibanja poznih šestdesetih let, ki je prispevalo teoretske okvirje in vojnih veteranov iz Vietnama, ki so prispevali praktična znanja preživetja v naravi. »...mirovni aktivisti so promovirali mir, medtem ko so bili veterani že siti nasilja. To je bilo naravno zavezništvo.« (Niman 2011a, 34) Rainbow gibanje, kot eden od izrazov kontrakture poznih šestdesetih, združuje tradicije hipijevskega gibanja, pacifistično-anarhističnih tradicij, gibanja 'nazaj k zemlji', indijanskih in vzhodnih spiritualnih tradicij, ter ulične premetenosti klateštva in beatnikov.

2.3.2 Globalizacija rainbow gibanja

*We are one in harmony,
singing in celebration,
We are one in harmony,
singing in love.
(Odlomek iz rainbow pesmi)*

Rainbow družina živeče luči se je zgodaj razširila v Evropo in po celem svetu. Prvo evropsko srečanje plemen je bilo tako izvedeno v italijanskih Alpah blizu švicarsko-

italijanske meje leta 1983 (Niman 2011a, 32). V devedesetih pa se je preko organiziranja srečanj začelo širiti v vzhodno Evropo.

Posledica srečanja plemen v državi v kateri rainbow še ni prisoten, je navadno vzpostavitev nacionalne rainbow družine te države. Treba pa je izpostaviti, da pri 'nacionalnih' družinah ne gre za nekakšen nacionalizem, temveč bolj za praktične, organizacijske in kulturne (jezikovne) vzroke. Nacionalne družine so namreč močno povezane in prepletene.

Danes obstajajo regionalna, nacionalna, kontinentalna, svetovna in intergalaktična srečanja plemen. Na majhnem Srečanju plemen je lahko le nekaj deset ljudi, na večjih kontinentalnih pa kar več tisoč, v Združenih državah pa v okviru nacionalnih srečanj zrastejo prava začasna mesta v divjini, ki privabijo več deset tisoč začasnih prebivalcev.

Slovenska rainbow družina obstaja že od Evropskega srečanja plemen v Kočevju (1994), vendar je dokaj razpršena in vsaj v zadnjem času ne prireja nacionalnih srečanj, pač pa se povezuje z sosednjimi nacionalnimi družinami (Slovensko-italijansko srečanje 2013, Avstrijsko-slovensko srečanje 2014).

2.3.3 Konsenzualno odločanje v rainbow družini

*The way we make decisions is more important than the decisions we make.
(Rainbowski pregovor)*

Ena bolj zanimivih značinstv rainbowa je zavezanost nehierarhičnemu, participatornemu načinu odločanja, ki ga družina aplicira na vse pomembnejše odločitve skupnosti. Odločevalno telo rainbow družine se imenuje 'Council', katerega pogoj je, da se ga lahko udeležijo vsi zainteresirani posamezniki. Odločitve se v 'Council-u' sprejemajo z konsenzom, vsak udeleženec ima torej pravico veta. »Osrednja lastnost rainbow 'Council-a' je njegovo spoštovanje individualnosti, njihovih glasov in pravic. S tem, ko lahko kdorkoli blokira konsenz in izsili nadaljno razpravo, obravnava zadeve posameznika enakovredno zadevam skupnosti.« (Niman 2011a, 58)

Oblika komunikacije in sprejemanja odločitev pa je formalizirana v pravilih izvajanja 'talking circle', obliki pogovora in poslušanja v krogu. 'Talking Circle', ki mu nekateri pravijo tudi 'Listening Circle' se izvaja tako, da se zainteresirani zberejo, se usedejo v krog in po vrsti izrazijo svoja mnenja, predloge ali izpovedi. Govori lahko samo oseba, ki ima v roki 'talking stick', ta pa kroži v smeri urinega kazalca. Vsakdo od sodelujočih lahko predlaga konsenz o neki temi. Ta je sprejet, če 'talking stick' v tišini zaokroži po celotnem krogu.

Omeniti gre še 'Heart Sharing Circles' oziroma 'Heartsongs', pri katerih gre za deljenje občutkov, želja, pričakovanj ali izpovedi udeležencev. 'Heartsongs' so pogosto del 'Council-a' in 'Talking Circles' ter predstavljajo eno od strategij razreševanja sporov, problemov in emocionalnih kriz.

Oblika 'Council-a', kot ga prakticira Evropska rainbow družina pa pozna tudi t.i. 'Vision Concil', katerega glavni namen je določitev lokacije prihodnjega rainbowa, pa tudi vizije prihodnjega razvoja rainbow družine.

2.3.4 Rainbow kot nomadska skupnost

Pri preučevanju rainbow srečanj ne moremo mimo njihove nomadske narave. Tako nomadskosti rainbowcev, ki pogosto živijo nomadsko življenje, kot tudi nomadskosti rainbowa samega. Gibanje se namreč vsako leto odvija na novih lokacijah, nato pa se razprši v širšo družbo. Četudi so bili že večkrat izraženi nameni ustanovitve stalnih rainbow vasi, ki bi preskrbele hrano za naslednje rainbow srečanje, je to v praksi redkost. Ena od iniciativ, ki izhaja iz takšnih rainbowskih poskusov samopskrbe, je 'Rainbow Crystal Land', ki predvideva globalno samozadostno mrežo odprtih nelastniških zemljišč, na katerih se udejanja rainbowska načela horizontalnega odločanja, kulture deljenja in zavračanja denarja, hkrati pa predvideva enake pravice tako za nomade, ki zemljišča le obiskujejo, kot za stalne prebivalce.

Poudariti gre še karavane, ki mnogokrat povezujejo različna rainbow srečanja, pa tudi dele infrastrukture (tipiji, orodje, lonci), katere se premika po različnih srečanjih

tekom leta. Na rainbowu je tako mogoče preživeti življenje. Nekateri to tudi počno. Drugi pridejo na oddih od mestnega življenja, tretji se pridejo povezovat z podobno mislečimi. Mnogi pripadniki gibanja živijo nomadsko življenje in se premikajo od enega srečanja do drugega, mnogokrat pa se oblikujejo tudi karavane rainbowcev_k, ki potujejo skupaj – na primer od enega rainbowa do drugega. Tak primer je denimo Caravana de Cura, skupina glasbenikov, alternativnih zdravilcev in popotnikov, ki potuje po svetu v kombiju in se na poti udeležuje rainbow srečanj (v času pisanja te diplome potujejo od Istanbula v južno Sibirijo). Sredstva za potovanja si pridobivajo z delavnicami, uličnimi performansi, pa tudi z donacijami preko spleta. Drug tak primer so rainbowci, ki zimo preživijo na samo-organiziranih srečanjih plemen v toplih krajih, na primer na Kanarskih otokih ali na jugu Španije.

2.3.4.1 Nomadskost rainbow družine na primeru Evropskega rainbow srečanja 2016 v Alpah

Odločitev za Evropsko srečanje 2016 je bila sprejeta na 'Vision Council-u' 2015 v Litvi. Kot vizija je bila sprejeta odločitev za regijo Alpe, kar je neobičajno, saj navadno Evropska srečanja organizira ena od nacionalnih družin. Srečanje plemen je po veliko 'skavtanja' v vseh možnih državah na koncu našlo lokacijo v Avstriji blizu Graza, vendar se je po pogovorih z nerazumevajočimi oblastmi izkazalo, da srečanje tam ni mogoče. Nadomestni prostor so 'skavti' našli na zemljišču v lasti samostana, ki pa je svoje prvotno soglasje umaknilo, zaradi pritožbe lovcev. Ker pa se je v tem času Evropsko rainbow srečanje že začelo in so ljudje že začeli prihajati, je naenkrat nekaj sto ljudi skupaj iskalo kos zemlje, na katerem bodo lahko živeli prihodnji mesec dni. Začasna rešitev je bila srečanje preseliti v Slovenijo, kjer v času pisanja te naloge Evropsko rainbow srečanje tudi poteka. Gre za prvi primer, ko rainbow družina ni uspela izvesti srečanja kot običajno. Nadomestni prostor je namreč premajhen in mu ne uspeva primerno gostiti dobrih tisoč rainbowcev_k, ki so prišli na srečanje. Kljub temu je bilo na letošnjem 'Vision Council-u' srečanje proglašeno za uspešno, saj je bilo izvedeno v Alpah, hkrati pa so bila izražena mnenja, da bi naslednje leto rainbow srečanje organizirala ena od močnih družin, ki bi poskrbela za boljšo organizacijo.

2.3.5 Pregled raziskav o rainbow družini

V več kot tridesetletni zgodovini gibanja se je izvedlo že več raziskav o Rainbow družini živeče luči, vendar je treba poudariti, da se večina raziskav nanaša na ameriška srečanja plemen, ki se tako po številčnosti, kot po vsebinah in poudarkih, razlikujejo od denimo evropskih srečanj. Zdi pa se tudi, da se rainbow srečanja s časom spreminjajo, zato spodaj navajam zgolj novejša raziskave te subkulture.

Michael I. Niman v svoji knjigi *People of the Rainbow: A Nomadic Utopia* celostno obravnava pojav rainbow družine ter tako prispeva celovito etnografijo rainbow družine. Opisuje jo kot: »zavezano načelom nenasilja in nehierarhičnega egalitarizma« (Niman 2011a, xvii). Opisuje predvsem ameriška srečanja plemen, te začasne metropole v katedrali narave, v drugi ediciji knjige pa poudarja tudi globalizacijo gibanja in prenos nekaterih rainbow vsebin v 'mainstream' kulturo. Niman vidi rainbow družino kot utopično skupnost, ter izpostavlja njene korenine v drugih utopičnih skupnostih. Sledeč kriteriju trajnosti, Rosabeth Moss Kanterjeve, ki je analizirala utopične skupnosti, pa razglasi rainbowsko utopijo za uspeh, saj je v svoji originalni obliki konsenzualnega odločanja preživela več kot 25 let (Niman 2011a, 59). Izpostavlja tudi podobnosti in razlike z nekaterimi drugimi zgodovinskimi utopičnimi skupnostmi. »Ena bolj opaznih značilnosti Nimanovega pristopa je njegov poskus povezati rainbow s prejšnjimi utopičnimi gibanji. Rainbowska ideologija tako združuje evro-ameriški thoreauvijanski pacifizem, poenostavljeno novolevičarsko politiko in vzhodnjaške religiozne ideje, ki so preplavile Ameriko v letih pred prvim srečanjem.« (Worcester 1997, 110) Osrednji poudarek Niman posveča samoorganizaciji rainbowa, torej konsenzualnemu in participatornemu odločanju: »Zmožnost rainbow družine vzdrževati odprt in inkluziven tip upravljanja, ki si že četrto stoletje stalno prizadeva povečevati inkluzivnost, se upira priznanim teorijam skupnosti.« (Niman 2011a, 59) Tako opisuje funkcijo in strukturo pogovornih krogov (talking circles) in sveta vizije (Council) pri odločanju o vseh pomembnih odločitvah, ki se tičejo srečanja, pa tudi pomembnost možnosti veta, ki jo poseduje vsak rainbowec_ka. Velik del knjige je posvečen opisu in analizi rainbowske infrastrukture, potrebne za izvedbo rainbow srečanja, ter načinov, na katere je možno udejaniti »utopično libertarno-anarhistično vizijo« (Niman 2011a, 60). Tako

izpostavlja napeljavo hidravličnih sistemov za vodo, številne kuhinje, ki zrastejo na rainbowu, tako imenovani 'shitpit' – alternativen način sanitarij, rainbow institucije, kot so 'seed camp', 'clean-up', 'trade circle', CALM (center za alternativno medicino), pa tudi rainbow publikacije in načine komuniciranja. Niman sklene, da je za razliko od ostalih gibanj kontrakultur šestdesetih, rainbowu uspelo kontrolirati lastne komunikacije in razviti svojo infrastrukturo. Rainbow Niman vidi kot aktualizacijo »začasnega avtonomnega območja (TAZ)«, koncepta anarhističnega teoretika Hakima Beya. TAZ teorija tako ugotavlja, da je »svobodne enklave mogoče vzdrževati z rednim premikom celotnega plemena« (Niman 2011a, 98). Kritiki Nimanu očitajo neuspešnost pri razvijanju lastnega vpogleda o neobstoju lastnine v družini. V zaključku namreč izrazi upanje, da se bo rainbow družina razvila v neko obliko permanentne skupnosti. Butcher tako komentira: »Če bi družina kdaj pridobila zemljo, ne bi več mogla sprejemati vseh, morala bi identificirati predstavnike in izpeljati druge spremembe, spričo česar to ne bi bil več rainbow, temveč neka druga oblika intencionalne skupnosti.« (Butcher 1998, 295) Nekaj prostora Niman namenja tudi dekonstrukciji rainbowske mitologije, denimo domnevne hopijske prerokbe o »bojevnikih mavrice«, problematiziranju prevzemanja indijanske identitete, posveča pa se tudi pogosto konfliktnemu odnosu države do gibanja rainbow, odnosu do lokalnega prebivalstva in skrbi za naravo ter medijski reprezentaciji rainbowske skupnosti.

Niman poudarja tudi pomen 'Shanti Sena', neformalne participatorne strukture znotraj ameriških rainbowov za ohranjanje miru, kar še bolj razvije v članku »*The Shanti Sena 'peace center' and the non-policing of an anarchist temporary autonomous zone: Rainbow Family peacekeeping strategies*«, študiji primera, v kateri avtor identificira mehke strategije odpora proti policijskemu nasilju, kot so smehljanje, poslušanje, 'omanje', socialni pritisk in socialni kapital. »Rainbowci vidijo babilonske policijske metode kot inherentno nasilne, bodisi da direktno uporabljajo nasilje, ali pa z nasiljem grozijo. Rainbowci se torej z namenom ohranjanja nenasilja na rainbow srečanjih izogibajo klicanju tradicionalne oborožene policije, tudi če se soočajo z nasilnimi provokacijami.« (Niman 2011b: 66) Niman zagovarja, da so

metode 'Shanti Sene' bolj učinkovite v soočanju z nasiljem na rainbowih, kot tradicionalne policijske agencije.

Podobno kot Niman, se tudi Chelsea Shelly v svojem prispevku »*Earth-Wise Responsible Freedom at the National Gathering of the Rainbow Family of Living Light*« opisuje tehnološke sisteme rainbow srečanj oziroma edinstveno infrastrukturo »začasnih metropol« (Shelly 2013, 6), ki se v Združenih državah letno odvijajo v »katedralah narave« (Shelly 2013, 1), torej v nacionalnih gozdovih ZDA, ter socialno organizacijo in rituale interpersonalne interakcije. Shellyjeva poudarja »kontrakturen, nenavaden, alternativen in nomadski« življenski slog pripadnikov rainbow (Shelly 2013, 5). Sama srečanja pa opredeljuje kot začasna, anarhistična, nedogmatska in visoko participatorna. »Ta začasen, socialno konstruiran svet vključuje forme materialnih in kulturnih ritualov – edinstveni načini materialnega organiziranja in kulturne interakcije prispevajo k čustveno zvišanem občutku povezanosti, občutku kolektivnega vrenja za mnoge od sodelujočih oseb.« (Shelly 2013, 18) Poudarja še eno bistveno kulturno razsežnost rainbow srečanj, namreč navezavo na filozofije ekocentrizma in globinske ekologije (Shelly 2013, 19). Mnogi pripadniki rainbow naravo vidijo kot sveto, kar implicira etično dolžnost ohranjanja narave in prepoved njenega izkoriščanja. Shellyjeva tako okoljske vrednote, vtkane v kulturni sistem rainbow družine, označi kot zemeljsko modrost (earth-wise), kar vključuje spodbujanje uporabe nizko energetske tehnologije, etiko ne-puščanja sledi, vegetarijanstva, ter učenja življenja v naravi in z naravo. »Odnos do naravnega sveta, kot ga izraža rainbow družina, je več kot strukturna nuja ali birokratska všečnost; je globoko vkopan v kulturne vrednote in prakse rainbow družine.« (Shelly 2013, 23) Po Shellyjevi rainbow srečanja širši družbi dokazujejo, da imamo možnost izbire: »... ko izberemo odpor do dominantnih oblik tehnologije in do sistemov moči, katere le-te poganjajo, se pred nami odpre svet možnosti« (Shelly 2013, 30).

Iddo Tavory in Yehuda C. Goodman v članku "*A Collective of Individuals: Between Self and Solidarity in a Rainbow Gathering*" preko opazovanja z udeležbo preučujeta odnos med praksami individualnosti in solidarnosti na primeru rainbow srečanja v Izraelu. Trdita, da se posameznikova individualnost stalno preoblikuje pod vplivom praks, ki ustvarjajo solidarnost (institucionalizirani obredi, vsakodnevne metafore in

interakcije, sklepanje prijateljstev) (Tavory in Goodman 2009, 262). Rainbow srečanja vidita kot alternativna spiritualna srečanja, na katerih se različna novodobna in neopoganska gibanja začasno združijo v skupnost. Tavory in Goodman problematizirata individualistično-ekspresionistične nazore (na primer Hetheringtonov koncept 'Bunde'), da znotraj novodobnih in neopoganskih gibanj posameznik izraža svoje sebstvo skozi participacijo v skupnosti tako, da je kolektiv zgolj še en kraj, na katerem lahko posameznik izrazi svojo pomembnost in edinstvenost. Tak subjektivni okazionalizem namreč poudarja dihotomijo posameznik-skupnost, medtem ko avtorja zagovarjata tezo, da hkrati s poudarjanjem individualnosti potekajo tudi procesi, ki v ospredje postavljajo skupnost. Avtorja v svoji raziskavi mapirata individualistične in solidarnostne prakse na rainbow srečanju, pri tem pa uporabljata pragmatično-interakcionalistični pristop. Rainbow srečanja tako opisujeta kot »...navidezno kontradiktorne prakse, ki premagujejo napetosti med individualno ekspresijo in pripadnostjo skupnosti in se stapljajo v vsakodnevno življenje« (Tavory in Goodman 2009, 280). Kot prakse rainbow srečanja, ki poudarjajo individualnost, izpostavljata številne delavnice novodobne in neopoganske spiritualnosti ter različne neopoganske in novodobne linivistične prakse (Tavory in Goodman 2009, 270). Kot socialno kohezivne prakse, ki vzpostavljajo solidarnost, pa avtorja izpostavljata skupinsko prehranjevanje v krogu kot ritualno sinhronizacijo, striktno ločitev na nas in druge, torej vzpostavljanje dihotomije Dom in Družina v nasprotju z zunanjim svetom splošno imenovanim 'Babilon'. »Konceptualizacija rainbowa kot Doma in kot mitične Družine je podprta s širšim kozmološkim pomenskim sistemom, zajetim v binarni opoziciji konstruirani med rainbowom in zunanjim svetom.« (Tavory in Goodman 2009, 273) Avtorja poudarjata še pomen pogostih fizičnih (ne-seksualnih) kontaktov med člani, na primer rainbowsko institucijo objema in vzpostavljanje dolgoročnih prijateljstev med rainbowci, ki se nadaljujejo, tudi ko se srečanje konča. Točka, v kateri avtorja vidita preplet individualnega in kolektivnega, pa so 'pogovorni krogi' (talking circles) pa tudi razpetost rainbow srečanj med zavezanostjo nehierhični anarhistični skupnosti in neformalnim socialnim normam, torej »napetosti, ki nastaja med preobiljem 'tradicij' in zavezanosti absolutni osebni svobodi« (Tavory in Goodman 2009, 278). Delo Tavoryja in Goodmana je tako moč brati kot popravek Hetheringtonovega

subjektivnega okazionalizma. Opažata namreč kompleksen, spreminjajoč se vzorec artikulacij sebe in oblik skupinske solidarnosti. Medtem ko koncept subjektivnega okazionalizma razume odrejeno skupnostno življenje predvsem kot kanal samoizražanja, avtorja opažata, da »...to slavljenje individualnega jaza spremlja nekaj, kar je moč imenovati 'solidarizacija posameznika'« (Tavory in Goodman 2009, 280).

Randall Amster v svojem eseju *'Restoring (Dis)order: Sanctions, Resolutions, and "Social Control" in Anarchist Communities'* obravnava rainbow družino kot alternativno anarhistično skupnost. V eseju ga zanimajo restorativne implikacije anarhističnih družb, ki jih proučuje skozi »processe formiranja norm, sankcioniranja, razreševanja konfliktov in ekonomske menjave« (Amster 2003, 9). Seveda brez vpletenosti države ali drugih represivnih organov. Zanima ga razrešitev klasične anarhistične dileme posameznik-skupnost, predvsem možnost »skupnosti avtonomnih posameznikov, ki sami sprejemajo moralne odločitve« (Amster 2003, 12). Vse skupnosti seveda formirajo socialne norme, vendar anarhistične skupnosti po Amsterju težijo k temu, da ne vsebujejo deviantnosti in kriminala, s tem da: »ustvarjajo prostor, na katerem so norme skupnosti subjektivne in prostovoljne« (Amster 2003, 14). Amster poudarja vlogo neformalnega medosebnega sankcioniranja kot instrumenta družbene kontrole, na primer opravljanje, sramotenje, izogibanje. Gre za difuzne sankcije, ki jih izvaja celotna skupnost. Izvršna avtoriteta sankcioniranja je tako prenesena na vse člane skupnosti. »Difuzija moči tako ne zadane le korenine problema kriminala in nasilja, ampak tudi izniči koristi deviantnosti, tako kot sredstva za pridobivanje moči proti opresiji in avtoritarni hierarhiji, kot tudi vzpostavljanja označevalskih konstruktov [deviantnosti], ki služijo silam moči.« (Amster 2003, 15) Amster loči različne oblike razreševanja konfliktov. Na eni strani gre za konflikte med posamezniki, na drugi pa konflikte posameznika in skupnosti, ter poudarja pomen vpletenosti skupnosti v reševanje konfliktov. Na rainbow srečanjih so 'zločini' proti skupnosti naslednji: »prekršiti se proti načelu ne-nasilja, kar je edini prestop, zaradi katerega si lahko izgnan iz skupnosti; sprejemanje denarja za trgovanje (kar ogroža pravico do uporabe javnih površin); in uporaba alkohola, kar družina že dolgo zavrača« (Amster

2003, 17). Komunitarna pravica načeloma prakticira skupnostna pravila namesto državnih zakonov in si tako prizadeva ustvariti nov utopični socialni red, promovira decentralizacijo in se osredotoča na občutke in posameznikovo ekspresijo. Amster poudarja tudi pomen konsenzualnega odločanja, ki temelji na tem, da se razprava nadaljuje dokler sprejeta odločitev ni sprejemljiva za vse. Izpostavlja tudi pomen načela deljenja materialnih dobrin in zavračanja lastniških pravic do zemlje. Anarhistične skupnosti tako obnavljajo harmonične odnose med skupnostmi in okoljem, kar vključuje obnavljanje občutka za dostojanstvo in medsebojnega spoštovanja v odnosih posameznih članov skupnosti (Amster 2003, 21).

Navedene raziskave so dokaj enotne v definiranju rainbow gibanja kot nehierarhične, anarhistične, mirovniške, okoljevarstvene ter intencionalne skupnosti, ločijo pa se – pač glede na interes raziskave – po poudarjanju posameznega izmed teh heterogenih atributov. Opaziti pa je tudi dokaj drugačen opis rainbowskega gibanja v članku Tavoryja in Goodmana, ki sta raziskovala primer izraelskih srečanj plemen. Sklenemo lahko torej, da je rainbowsko gibanje, kljub relativno številčnim raziskavam, predvsem ko gre za neameriška rainbow srečanja, še vedno premalo raziskana tema.

Slika 2.1: 'Food circle' na Evropskem srečanju plemen v Grčiji

Slika 2.2: Oglasna deska, Evropsko srečanje plemen na Slovaškem

Slika 2.3: Obred pred 'food circlom'

Vir: Matjaž Krivic (2005).

Slika 2.4: Nomadsko kolo in začasno bivališče, Evropsko srečanje plemen v Romuniji

Vir: Tjaša Zidarič (2014).

Slika 2.5: 'Chai kitchen' Hedonistic Zula of Mystical Tantra, Evropsko srečanje plemen v Romuniji

Vir: Tjaša Zidarič (2014).

Slika 2.6: Priporočila za kurjenje ognjev, Evropsko srečanje plemen v Grčiji

Vir: Lora Vasileva (2013).

Slika 2.7: Jamsko življenje: rainbow karavana na plaži La Caleta, Tenerife, Kanarski otoki

Slika 2.8: Deljenje hrane

Vir: Matjaž Krivic (2005).

3 ŠTUDIJA PRIMERA: ODNOSI RAINBOWCEV DO NOMADSTVA

Raziskava temelji na več intervjujih, v katerih intervjuvance prosim, naj mi opišejo svojo življenjsko zgodbo. Preko opisa življenja posameznih pripadnikov subkulture rainbowcev, bom poskušal opisati njihov odnos do nomadstva.

3.1 Opredelitev metode: življenjske zgodovine

V raziskavi sem uporabil kvalitativno metodo življenjskih zgodovin (life histories), narativno raziskovalno metodo, ki je bila prvič uporabljena v antropologiji, nato pa se je razširila tudi v socioloških in kulturoloških raziskavah. Metoda življenjskih zgodovin omogoča raziskovalcu vpogled v mikro-zgodovinske individualne izkušnje v makro-zgodovinskem okviru in omogoča razumevnje posameznikovih stališč in vedenj ter kako so se le-te oblikovale v nekem drugem času in kraju (Hagemaster 1992, 1122).

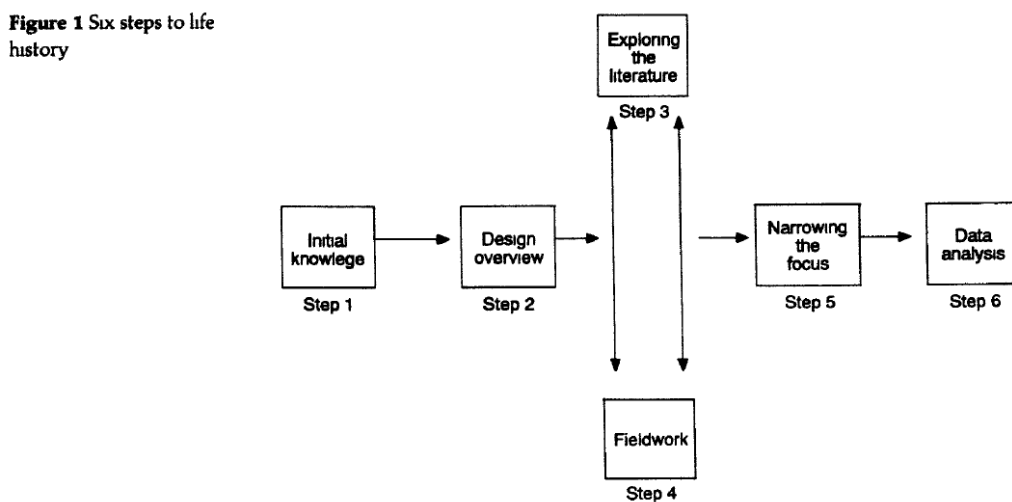
Metodi življenjskih zgodovin se očita nezmožnost generalizacije in manjšo veljavnost ugotovitev in kredibilnost podatkov, torej očitke, ki si jih deli tudi z ostalimi kvalitativnimi metodami. Priznava pa se ji zmožnost razkrivanja prek kvantitativnih metod nedosegljivih podatkov in visoke kontekstualizacije pridobljenih podatkov. Pogosto se uporablja v raziskovanju zamolčanih življenjskih zgodb iz margine.

Kot je razvidno iz spodnjega slikovnega prikaza se metoda izvaja v šestih korakih. Najprej gre za predhodno znanje kvalitativne metodologije, ki ga raziskovalec prinese v raziskavo. Drugi korak je načrt raziskave, čemur sledi krožni proces preučevanja literature in terenskega dela. Peti korak je zožitev fokusa, zadnji korak pa je analiza podatkov in zaključki (Hagemaster 1992, 1123).

Načrt raziskave življenjskih zgodovin zajema določitev ključnih konceptov teoretskega okvirja raziskave, izbor intervjuvancev in obravnavo morebitnih etičnih dilem. Skozi postopke terenskega dela in pregled literature oblikujemo konkretne koncepte, ki se vežejo na posamezne življenjske zgodbe. Preko zožanja fokusa in analize podatkov pa življenjske zgodbe kategoriziramo v teme in podteme, torej v

skupine splošnih elementov ali konceptov, ki služijo temu, da se podatke poveže v smiselne in primerljive enote analize.

Tabela 3.1: Šest korakov metode življenske zgodovine

Vir: Hagemaster (1992, 1123).

Priporoča se kombinacijo fenomenološkega in hermenevtičnega pristopa h raziskovanju. (Watson v Hagemaster 1992, 1122) V okviru fenomenološkega pristopa se opisuje celostno sistematično strukturo, preživete izkušnje in pomene, ki jih imajo te izkušnje za posameznika, ki v njih participira, v okviru hermanevtičnega pristopa pa se premošča vrzel med raziskovalčevim in raziskovančevim osebnim kontekstom razumevanja.

Teoretsko ploden pa se mi zdi še koncept silhuete, ki lahko služi kot uporabna metafora etnografske analize: »o govoru (povedani življenski zgodbi) pretvorjenemu v tekst lahko razmišljamo kot o skiciranju silhuete življenske zgodovine. Cilj je tako silhueta, odkrita o svoji nepopolnosti, vendar prizadevajoča si za zvest opis robov, kjer je nezainteresirana točnost relativno možna.« (Zeitlyn 2008, 162)

3.2 Življenske zgodbe intervjuvancev

*I left my family,
I left my life,*

*and now I live,
in a coconut tree.
It's good, It's good,
It's good to be free,
singing with the birds,
and swimming in the sea.*
(odlomek iz rainbow pesmi)

V diplomskem delu predstavljam štiri življenske zgodbe posameznikov, ki sem jih srečal kot pripadnike rainbow družine. Caleba sem srečal na Kanarskih otokih, Nino in Tjašo poznam iz Ljubljane, Ivana pa sem srečal v Bolgariji.

Intervjuvanci tako prihajajo iz različnih kulturnih in socialnih kontekstov, kar se sklada z multietičnostjo in heterogenostjo rainbowa. Prav tako je različen njihov subkulturni kapital znotraj rainbow družine.

Intervjuja z Calebom in Ivanom sta prevedena iz angleškega jezika, kar seveda pomeni, da je nekaj stilskih karakteristik izgubljenih v prevodu, v preostalih dveh intervjujih pa se poskušam verno držati izvirnika.

V raziskavi tako najprej zarisujem silhuete življenskih zgodb intervjuvancev, v poglavju 'Ugotovitve' pa po zgoraj opisani metodi analiziram življenske zgodbe intervjuvancev. Pri tem izpostavljam naslednje kategorije, temo in podteme; kot kategorije opredeljujem življenski stili rainbowcev, subkulturne prakse, subkulturni kapital, značilnosti rainbowa, značilnosti nomadskega načina življenja in koncept začasnih avtonomnih območj (TAZ); temo sem opredelil že v uvodu, namreč odnos rainbowcev_k do nomadskega življenja; prepoznavam pa tudi naslednje podteme: odločitve za alternativen način življenja, odnosi rainbowcev do rainbow gibanja, preživetvene strategije nomadov, odnos do 'mainstream' kulture in namere za prihodnost.

3.2.1 Intervju s Calebom

Caleb je odrastel v Ameriki, v gorovju Apalachee, vzhodna obala. Zase pravi, da ga je močno zaznamovala ameriška kultura.

»Ko sem bil star 21 let, sem imel psihedelično izkušnjo z halucinogenimi gobami, in ugotovil, da je moj pogled na svet zelo omejen. Gledanje televizije, igranje videoiger in uživanje hitre prehrane vsak dan ni bil zdrav način življenja. Ugotovil sem, da se moram zelo spremeniti – ne le način življenja in prehrane, pač pa tudi način razmišljanja.« (Graybill 2016)

» Na neki točki sem tehtal 150 kil, ves čas sem jedel hitro prehrano.« (Graybill 2016)

Zato je začel potovati po Evropi. Obiskoval je večja mesta in po vrnitvi razumel, da kljub temu, da je videl veliko, to ni dovolj. Po vrnitvi v Združene države je nekaj časa delal, nato pa se je spet odpravil v Evropo.

»Način življenja, ki sem ga živel prej – vstati in iti v 9-5 službo, od devet zjutraj do petih popoldne, voziti se minimalno eno uro v vsako smer. Nenadoma se mi je posvetilo v glavi: zakaj to počnem? Za življenje, ki ga ne morem uživati? Delal sem in ubijal svoje telo, ideje in sanje. Imel sem zelo omejen čas, v katerem sem se lahko sprostil, užival ali kaj počel.« (Graybill 2016)

Za rainbow srečanja je prvič slišal v okviru gibanja Occupy Washington D.C., vendar mu je zvenelo privlačno, saj mu je kot bivšemu skavtu preživljanje časa v naravi blizu.

»O tem je govorilo le nekaj ljudi; to so hipiji, ki prosto kampirajo v gozdovih, veliko kuhajo, se ukvarjajo z glasbo in žonglirajo.« (Graybill 2016)

Pred vrnitvijo v Evropo ga je prijateljica povabila na Ameriško rainbow srečanje, vendar je imel v žepu že letalsko karto za Berlin.

»48 ur pozneje sem na vlaku delil jagode s tipom na vlaku. Padla sva v debato in se tako zagovorila, da sva oba zamudila svojo postajo. Vprašal me je, če poznam rainbow srečanja. Ja. No, Evropsko srečanje se čez dva tedna začne na Slovaškem.« (Graybill 2016)

Odpravil se je torej na Slovaško, kjer ga je rainbow srečanje navdušilo.

»To je več kot le kampiranje, postavljanje šotorov in tipijev. Gre za različne aspekte: joga, meditacija, delo z dihom. Emocionalno zdravljenje. Zares se povezovati z ljudmi. Bolj kot to sprejema splošna družba.« (Graybill 2016)

Caleb za rainbow pravi:

»Ena od idej življenja na rainbowu je, da mestno življenje, ki ga veliko rainbowcev imenuje 'Babilon'; to mestno življenje za mnogo ljudi ni dolgoročno pozitiven način življenja. Da se ruši sam vase. Rainbow ne trdi da ima odgovore, vendar rainbowci med seboj delijo izkušnje in iščejo rešitve.« (Graybill 2016)

Caleb vidi tri različne tipe ljudi ki obiskujejo rainbow srečanja: rainbow turiste, ki pridejo na rainbow na počitnice, popotnike, med katere se šteje tudi sam, in jedro rainbowa, ljudi, ki stalno potujejo v skupinah in karavanah, vmes pa živijo v komunah.

»Ljubim potovanja, vendar mi ni toliko do potovanja v velikih skupinah. Se pa rad povezujem na Srečanjih plemen, rad se povezujem z Družino v različnih trenutkih, mala praznovanja v ekoloških vaseh, deljenje v krogih petja.« (Graybill 2016)

Na Evropskem rainbow srečanju na Slovaškem je Caleb spoznal Čehinjo, s katero je nekaj časa živel, nato pa sta skupaj delala na organski kmetiji (woofing). Pred zimo pa so skupaj z lastnikom kmetije in še z nekaterimi prijatelji formirali karavano in se odpravili v Španijo, Caleb in Čehinja pa sta nadaljevala pot na Kanarske otoke, kjer je preživel naslednja tri leta in pol.

»To je bilo... Huh. Bil sem pod velikim stresom, morda ker sem ravno prekinil vezo s to žensko. Počutil sem se zelo nesigurnega – vase in v odnos. Ko pa smo pristali na Kanarskih otokih, je vse to izginilo. Od tu naprej bo vse perfektno. In res je bilo.« (Graybill 2016)

Ker sta slišala da je na majhnem otoku Graciosa rainbow srečanje sta se odpravila tja.

»Na začetku nas je bilo dvajset, vendar je srečanje kmalu razcvetelo. Proti koncu je bilo na otoku, ki ima normalno 250 prebivalcev zastopanih 80 različnih nacionalnosti.« (Graybill 2016)

Naslednja leta, ki jih je Caleb preživel na Kanarskih otokih (večinoma otok El Hiero), so zajemala rainbow srečanja, življenje v naravi in prostovoljno delo na kmetijah.

»Moj proračun v tem času je bil 5 evrov vsake dva tedna, ki sem jih porabil za kaj sladkega ali pa v baru. Nisem potreboval denarja« (Graybill 2016)

Njegove preživetvene strategije pa so vključevale recikliranje (dumpster diving), štopanje, 'skvotanje' zapuščenih hiš, življenje v naravi in igranje glasbe na ulici (basking).

»Pred kratkim sem dobil svoj stari akustični bas, tako da veliko igram. Igranje na ulici je trenutno moj glavni vir dohodkov.« (Graybill 2016)

Po Calebu gre pri takem načinu življenja za načelo srečnih naključij. Poudarja pa tudi, kako dragocen je rainbow za preizkušanje novih znanj in veščin.

»Res dober občutek je poznati svojo energijo in vedeti v čem si dober. Vendar ti rainbow omogoča veliko svobode in ekspresije. Lahko se pridružiš klovnom in akrobatom, tudi če tega še nisi počel. Vsi se ti bodo smejali – ne zato ker počneš kaj narobe, ampak zato ker si klovn!« (Graybill 2016)

Caleb namerava nadaljevati s nomadskim načinom življenja.

»Ne čutim potrebe, da bi se vrnil k delavnemu načinu življenja. Delati le, da zaslužiš denar, da imaš varnost in denar in da plačuješ račune? Zakaj?« (Graybill 2016)

Pred kratkim je zapustil Kanarske otoke. Potepa se po Avstriji ter načrtuje potovanje v Južno Ameriko.

3.2.2 Intervju z Nino

Nina je za rainbow srečanja prvič slišala 1997, namreč, ko je bilo Evropsko rainbow srečanje v Sloveniji, vendar se ga ni udeležila, ker ji je zanj povedala mama rekoč: »O Nina, to bi bilo zate, to moraš iti.« Dve leti kasneje pa se je udeležila Evropskega rainbow srečanja na Madžarskem.

»Ful so me zanimal hipiji in skoz sem imela feeling, da bi se tam počutila kot doma. Živela v neki skupnosti z ljudmi, ki so proti vojni, pa za mir in ljubezen. Samo vsi so mi govorili, da tega ni več, da sem se prepozno rodila, in da moram pozabit. Sem pa

dejansko vedno bolj začela dvomit o tem, kako bom tu živela potem, ko končam faks. Nisem se videla, da bi imela neko službo, pa otroke in famijlo po tem vzorcu kot gre večina.« (Godejša 2016)

Nina je nameravala biti na Madžarskem rainbowu pet dni, nato pa se vrniti in končati diplomo, imela pa je tudi že zagotovljeno službo. Vendar:

»Sem prišla tja in mi je bilo tako, kot da sem po dolgih letih doma. Tako da sem ostala en mesec pa še neki. Ful pravljlično. In folk in vse in vsi so jedli vegetarjansko, ni bilo alkohola, bilo je ful muzike in ogenj, vse se je delilo.« (Godejša 2016)

Za rainbow tako pravi:

»Rainbow se mi zdi neka začasna skupnost ljudi, ki živijo ali pa želijo živeti neko alternativno življenje. Poskus živeti skupaj povezani z naravo in povezani z ljudmi, ne glede na to kdo, od kod, kaj dela, kdo je. Živeti v bistvu kot družina.« (Godejša 2016)

Prvič je spoznala rainbowce in njihov način življenja in se že nameravala pridružiti rainbow karavani, vendar se je vseeno vrnila zaključiti fakulteto, po tem pa se je zaposlila kot učiteljica, da zasluži nekaj denarja.

»Na rainbowu na Madžarskem sem se zaljubila v enega Američana in najin plan je bil, da se srečava v Avstraliji na svetovnem rainbowu.« (Godejša 2016)

Ker pa mu ni uspelo zbrati denarja, jo je povabil v Ameriko, kjer sta se razšla.

»Jaz sem se pol tam zaljubila in pol ostala v Ameriki dve leti. Hotela sva ostati skupaj in sva se poročila za zeleno karto.« (Godejša 2016)

V Ameriki je Nina obiskala dva manjša rainbowa in ter na nacionalnega v Idaho (2001), vendar tamkajšnja Srečanja plemen niso izpolnjevala njenih pričakovanj.

»Zame je bilo to nekaj čisto drugega kot evropski rainbow. Pač ful je bilo preveliko, tam je bilo 18000 ljudi in ni bil 'feeling' familije kot to čutiš na evropskem.« (Godejša 2016)

»Prvi šok je, da je že na vstopu 'A-camp', kjer je ful alkohola in droge, kar že na vstopu da napačen vtis. Vse je bolj razparcelirano, dosti več je raznih religij. Ti si prišel v 'Jesus

kitchen', pa si pojedel njihovo hrano, zraven so ti pa še malo sprali možgane. In še to je, da v kuhinjah dostikrat strežejo meso.» (Godejša 2016)

Ker je njena veza razpadla, se je vrnila v Evropo, in se udeležila Evropskega srečanja v Italiji. Po tem je sledila viziji pripraviti stalno rainbowsko vasico, ki naj bi pridelala hrano za naslednje Evropsko rainbow srečanje v južni Franciji.

»To je bilo magično. Nismo imeli ne keša, ne platza, sam kar nekaj ljudi nas je imelo vizijo, da bi to speljal. In pol je ena rainbowka zaštopala enga modela, ki je rekel da ima ful veliko zemljo v Franciji, in da smo dobrodošli pri njemu. In smo se tja vselili, kar je bil en najlepših časov v mojem življenju.» (Godejša 2016)

Rainbow namreč ni samozadosten in večkrat so se že pojavljale ideje o samopreskrbi.

»Trenutno smo rainbowci in rainbow gatheringi povsem odvisni od 'Babilona', ker ne gojimo zelenjave za sebe, ampak zberemo denar v 'magic hat' in jo gremo pač kupit. Jaz verjamem, da je prihodnost rainbowa, da bi bilo več ekoloških skupnosti, kjer bi neki ljudje tam živeli ves čas, popotniki bi pa prišli in bili nekaj časa tam in bi bili del te skupnosti in potem šli naprej.» (Godejša 2016)

Začasna skupnost se je začela pripravljati na zimo in šivati jurte, vendar so imeli problem z lokalnimi prebivalci, ki so se jih bali in posledično z oblastmi, tako da so se morali spomladi preseliti na novo lokacijo, kjer so si prostor delili z 'wooferji'. Na novi lokaciji pa so se pojavila trenja. Skupina je dobila naročilo za izdelavo jurte za 8000 evrov.

»In pol so se začela pregovarjanja, 'Talking Circle', da to ne moreš, da denar ni rainbow. Da to ne moreš. Nekak smo se v dve skupine dal. Ene šest nas je potem delalo na tej jurti in pomagalo na vrtovih, druga skupina je pa pod drevesi kadila 'čilume'. Tako, da je vse skupaj začel razpadat.» (Godejša 2016)

Kmalu se je pojavil solastnik zemlje, ki je zaradi »nagih ljudi, ki okopavajo krompir« zahteval, da se rainbowska vasica izprazni. Ideja o stalni vasici in samopreskrbi Evropskega rainbow srečanja je tako začasno propadla.

»Men so se ful podrle iluzije o rainbowu, tko, vse delimo, pa ful ljubezen, vse delamo skupaj, pol pa kar naenkrat ni bilo iz tega nič.« (Godejša 2016)

Zato se je Nina vrnila v Ljubljano in se zaposlila za leto in pol, nato pa je spet odšla na evropsko rainbow srečanje.

»Ugotovila sem da se ne vidim v 'Babilonu', pa ves keš mi je šel za najemnino in za stroške.« (Godejša 2016)

Po rainbowu se je udeležila rainbow karavane, ki je imela za cilj prinesiti energijo Srečanja plemen v Nemčiji na Izraelsko rainbow srečanje.

»Ta karavana je bila super. Na koncu smo bili to štirje. Večinoma smo štopal, imel smo neke 'fake train tickets', pa na ulici smo igral, tako da je bilo nekaj keša.« (Godejša 2016)

V Izraelu ji je zmanjkalo denarja in je zato našla službo, nato pa se je odpravila v Indijo, in zatem leto in pol potovala po Aziji, kar je zaključila leta 2006 na Svetovnem rainbow srečanju na Tajskem.

»Na svetovnih rainbowih je ponavadi le par sto ljudi, tako da je spet občutek družine, pride več popotnikov, ljudi ki živijo nomadsko, medtem ko je v Evropi več družin in ljudi, ki pridejo iz mesta v naravo, napolnit baterije.« (Godejša 2016)

»Tam je bilo tudi sto kalifornijcev z dreadi, popotniki s ful keša. Nekako noben ni hotel povedat, od kje ta denar dobijo, dokler nismo postal frendi. Potem so pa po nekaj časa razkril, da večinoma delajo z medicinsko konopljo v Kaliforniji.« (Godejša 2016)

Nina je kasneje tudi sama začela s 'trimanjem' v Kaliforniji, ki je postalo njena redna dejavnost, ko pa ni sezonskega dela pa potuje, se udeležuje rainbow srečanj, potuje s karavanami, obiskuje skupnosti in eko-vasi ter živi nomadsko življenje.

»Zame je živeti nomadsko to, da nimaš doma, oziroma da nimaš nekih vezi, ki bi te vezale na službo ali nekaj, in se v bistvu sprti odločaš, kam boš nadaljeval to svojo pot.« (Godejša 2016)

Za rainbow pa pravi, da ji omogoča svobodo in samorealizacijo.

»Kar je najboljše je, da se počutim svobodno. Da se učim in se razvijam v smereh, ki me zanimajo. Pa seveda občutek, da si sprejet tak kakršen si. Da pridemo tja in smo vsi bratje in sestre in vsi smo si enakopravni. Se mi zdi, da to ful bolj deluje, da ljudje tako več ustvarjamo in tudi več praktičnih stvari naredimo – ker nismo primorani. Imaš možnost živeti svoj najvišji potencial.« (Godejša 2016)

Iz rainbow srečanj in svojih popotniških izkušenj pa se je naučila, da je strah zgolj iluzija.

»To prepričanje, da je vse mogoče, in da si sami manifestiramo resničnost. Da ne rabimo biti ovce. Da nas ni strah, da ne bomo preživel, če ne bomo delal, mel službe, plačeval davke. Da smo varni v tem svetu.« (Godejša 2016)

Nina je že večkrat mislila, da je našla alternativno skupnost, v kateri bi se lahko ustalila, vendar se je za vse izkazalo, da ne izpolnjujejo njenih pričakovanj.

3.2.3 Intervju z Ivanom

Ivan je odrasel v mestu Porto Alegre v Braziliji.

»V moji soseski sem videl veliko nasilja. Moja mama je vedno delala, tako da sem bil vedno sam. Čez nekaj časa sem se zavedel, da pravzaprav potujem sam že od sedmega leta.« (Araujo 2016)

Ko je bil star enaindvajset let je študiral javne odnose in imel dobro plačano službo v hotelu s petimi zvezdicami, vendar se je odločil vse pustiti in za leto in pol odpotovati v Avstralijo.

»Moje sanje so bile veliko večje. Zato sem pustil službo, študij, dekle s katero sem bil. Hotel sem se naučiti angleščine, zaslužiti nekaj denarja in videti nekaj sveta.« (Araujo 2016)

V Avstraliji je delal dve službi in hodil v šolo.

»Ni bilo zdravo. Bil sem deloholik. Nosil sem kravato in obleko, se vozil v službi, bil v vezi z dvema dekletoma naenkrat. Bilo je dobro življenje, samo... Začel sem se

zavedati, da to ni življenje, ki ga hočem. Končno bom potoval po tem prekletem svetu.» (Araujo 2016)

Zato je začel potovati po Avstraliji in jugovzhodni Aziji. Vmes je iskal priložnostne službe, začel pa je tudi pisati glasbo.

»Ko potuješ, vidiš stvari okrog sebe, ki spremenijo tvoj pogled na svet, dobiš nove ideje in delaš drugačne stvari.« (Araujo 2016)

Po letu potovanja se je vrnil v Brazilijo in se za dve leti preselil v Amazonijo, kjer je poučeval angleščino, delal z Indijanci in sodeloval v kulturnem centru v Manausu.

»Delali smo veliko delavnic, gostili umetnike, imeli smo dobro podporo lokalne skupnosti, ljudje pa so prihajali tja iz celega sveta. Center pa je več ali manj deloval brez denarja.« (Araujo 2016)

Tam je tudi prvič srečal rainbowce.

»Prijetno so govorili in imeli zanimive filozofije, vendar niso veliko počeli. Tako, da smo se v centru začeli spraševati kaj naj naredimo s temi rainbowci!« (Araujo 2016)

Ivan je na obredu ayahuasce spoznal Marleen, dekle z Nizozemske in z njo živel eno leto v Amazoniji.

»Živela sva sanje. Sicer sva se veliko kregala, vendar sva spoznala tudi, kakšne višave sva zmožna doseči.« (Araujo 2016)

Začela sta potovati skupaj, nato pa sta se skupaj preselila v Evropo.

»Ni bilo lahko, ne gre le za vreme. Poskušala sva preživeti. Živela sva v škatlici za vžigalice, na 25 kvadratih. Iz džungle sva prišla v ječo.« (Araujo 2016)

Ivan je zaradi vize odšel iz Nizozemske v Makedonijo, nato pa v Bolgarijo, kjer sta se z Marleen prvič udeležila rainbow srečanja.

»Imela sva veliko dvomov in predsodkov. Na rainbow smo prišli zvečer, direktno na 'food circle'. Naslednje jutro, ko sva videla s kam sva prišla, sva se začela spraševati, če

zares spadava sem. Zvečer pa se je zgodila magija. Odprla sva se ljudem in sklenila mnogo novih prijateljstev.« (Araujo 2016)

»Ne smatram se za rainbowca. Nočem nikakršne oznake. Z rainbowci sem imel tako dobre kot slabe izkušnje. Vendar na koncu ne gre za to da si rainbowec, gre zato da si človek.« (Araujo 2016)

Rainbow pa je Ivanu pomenil tudi kraj na katerem je rasel v glasbenem smislu.

»Spremeniš se, postaneš bolj to kar si.« (Araujo 2016)

Po Rainbow srečanju v Makedoniji sta Ivan in Marleen začela igrati Ivanovo glasbo na ulicah Sofije in po različnih barih in klubih.

»Mislim, da smo bili zmožni igrati glasbo, ker smo se počutili sprejeti in ker smo imeli neverjetno podporo rainbow družine. Povsod, kjer smo igrali, so bili tudi rainbowci, zelo dobro je, da vidiš da nisi sam, da imaš brate in sestre, ki te podpirajo in pomagajo ko jih potrebuješ.« (Araujo 2016)

Tako Ivan tudi vidi rainbow:

»Bistvo rainbowa je spoznati brezpogojno ljubezen in spremeniti vse česar se dotakneš v stvar ljubezni ali vsaj v nekaj pozitivnega.« (Araujo 2016)

»Večina rainbowcev je v tranzitu, so popotniki, nomadi, rainbow pa je ena pomembnejših postaj njihovega življenja. Predvsem ti, ki 'skavtajo' in organizirajo preden se rainbow začne.« (Araujo 2016)

Bolj kot z rainbowom pa se Ivan identificira z nomadizmom.

»Sebi ne bi rekel moderni nomad, ker ne maram modernosti, ki je danes v glavnem povezana z kapitalizmom, zgubila je svoje bistvo. Vendar poskušam biti nomad enaindvajsetega stoletja. Gre za način preživetja in materializiranja svojih potreb na drugačen način.« (Araujo 2016)

Po Bolgariji sta Ivan in Marleen šla vsak svojo pot. Marleen je šla v Indijo, Ivan pa je nameraval oditi v Izrael, vendar je obtičal v Istanbulu.

»S sabo sem imel le kitaro, s čemer sem si zaslužil hrano. Veliko so mi pomagali moji rainbowski kontakti, ki so me usmerili k praviim ljudem. Zaljubil sem se v Turčijo in tam ostal eno leto.« (Araujo 2016)

V Istanbulu je s prijatelji upravljal odprto hišo in se ukvarjal z glasbo, velikokrat zgolj za hrano. Začel pa se je ukvarjati tudi z akrojogo.

»Gostili smo 'couchsurferje' in zagotavljali zastonj hrano, ki smo jo večinoma dobili z igranjem glasbe na tržnici.« (Araujo 2016)

Tekom bivanja v Turčiji se je udeležil tudi bližnjevzhodnega rainbowa v Turčiji.

»Bilo je neverjetno. Neverjetna glasba, krasna dolina s konji. In vsa turška in bolgarska družina je bila tam.« (Araujo 2016)

Po tem se je Ivan vrnil v Evropo, v Španijo, z 250 evri v žepu, kjer je nekaj časa živel v jamah v Granadi, potoval po mestih in po deželi.

»Ne obstaja priročnik za poceni preživetje. Moraš biti dobro povezan in ne izgubiti nobene priložnosti. Dostikrat sem spal pri prijateljih, zadnje čase pa večinoma v naravi. Naučil sem se tudi recikliranja. Če me postaviš v betonsko džunglo bom preživel, če me postaviš v naravo pa tudi.« (Araujo 2016)

Po Španiji pa se je Ivan vrnil v Brazilijo. Najprej je želel štopati jadrnice na kanarskih otokih, nato mu je prijatelj kupil letalsko karto. V Braziliji namerava nekaj časa ostati.

»Imam malo hiško v naravi, kjer nameravam vzpostaviti vrt. Skušam se malo vrniti h svojim koreninam. Vendar, veš, karkoli se lahko zgodi. Ko sadiš potrebuješ čas, da kaj vzklije. Isto je z življenjem.« (Araujo 2016)

3.2.4 Intervju s Tjašo

Tjaša se je prvič udeležila evropskega srečanja plemen v Bolgariji (2004), vendar le mimogrede za tri dni in nanjo ni naredil vtisa.

»S fantom sva šla potovat v Turčijo in sva se sprti ustavila še tam. Na tem prvem srečanju sem bila kar malo začudena, ker smo prvo noč prespali v 'Welcome Centru', in je ravno prišla ena 'sister' vzeti malo pepela iz ognja, zato ker se gre umivat in se mi je zdelo to precej čudno.« (Zidarič 2016)

Tri leta nazaj pa so se s prijatelji odpravili na Slovaško na Evropsko rainbow srečanje.

»Nobene posebne zgodbe ni za tem. Vedela sem za rainbow preko prijateljev, ki so že prej malo več hodili, potem je bilo pa blizu in sem celo jaz dala pobudo, da bi šli pogledat. Sem pa že prej vedela, da mi paše ta 'hipijada', saj se drugače tja sploh ne odpraviš.« (Zidarič 2016)

Rainbow jo je tokrat povsem očaral. Občutke srečanja z rainbowom opisuje takole:

»Jaz sem samo sedela tam pri 'circlu' in gledala, da je to pa čisto neverjetno, da je tukaj lahko tako dobro. Ne vem zakaj. Zaradi narave, ljudi, muzike, neke celotne energije. Prvih par dni sem bila v nekem takem transu. Tako mi je bila vseč tista realnost, da sploh nisem razmišljala o svojem prejšnjem življenju. Čisto sem bila, kot se reče, tukaj in zdaj. Super. Pač nekaj čisto novega.« (Zidarič 2016)

V naslednjih treh letih se je udeležila sedmih rainbow srečanj, in sicer štirih evropskih in treh lokalnih. Pravi, da sta za to, da ti je vseč rainbow, ključni dve stvari; ena je ta da ti ni tuje preživetje v naravi, druga je pa ta, da ti je blizu duhovnost.

»Tu so zelo različni ljudje. Od teh, ki imajo bolj rainbowski način življenja, do teh, ki pridejo bolj turistično. Tudi glede socialnega in finančnega položaja se ljudje zelo razlikujejo. Od teh, ki tak življenski slog živijo že skozi, tudi doma ali ko potujejo, do teh, ki pridejo na dopust. Pridejo pa tudi ljudje z zanimivimi znanji.« (Zidarič 2016)

Tjaša se od takrat šteje za rainbowko, kar razume tako, da je rainbowec nekdo, ki hodi na rainbowe. »Tista realnost ki je tam mi zelo ustreza,« pravi. Nekateri so bolj 'noter', torej so tudi v običajnem življenju vegeterjanci in ne pijejo alkohola, vendar naj bi načeloma vsak, ki pride tja, sprejel ta način življenja.

»Tudi, ko prideš iz rainbowa, v svojem vsakdanjem življenju še vedno upoštevaš te vrednote, oziroma si jih itak že ponotranjil. Recimo, ko sem prišla iz Kanarskih otokov,

sem bila tako v tem 'rainbow spiritu', da sem za novo leto – ko navadno vsi zelo omejujejo svoje žure, kdo lahko pride – jaz sem pa res vse povabila, da so vsi 'welcomed'. Že to je lahko primer.« (Zidarič 2016)

Tjaša čez leto dela, oziroma trenutno išče zaposlitev, tako da ji rainbowi predstavljajo obliko 'nekakšnega duhovnega dopusta'.

»Kakšne učitelje tam lahko srečaš. Pa kakšne delavnice ti ponudijo. To so delavnice 'family constalation', joga, nek Mehičan je imel odlično delavnico o tem, kako pozicionirati svoje telo v prostoru.« (Zidarič 2016)

Prav zato so ji veliki evropski rainbowi ljubši kot mala lokalna srečanja. »Princip je isti, vendar se veliko manj dogaja in navadno ni 'workshopov'.« (Zidarič 2016)

Pravi, da je ravno zaradi rainbowov videla že veliko držav, v katere sicer verjetno ne bi šla.

»Meni je v bistvu 'road trip' na rainbow enako vseč kot sam rainbow, ali pa še bolj. Mi ponavadi tudi gremo na ta način; se ustavljamo in si ogledamo te kraje skozi katere potujemo. In še to je, da nič ne zapraviš. Če greš nekam za tri tedne potovat boš že rabil več denarja.« (Zidarič 2016)

Na rainbow srečanjih pa vidi veliko ljudi, ki živi na način, da potujejo iz rainbowa na rainbow. Vmes igrajo na ulici ali pa imajo kakšen performas.

»Tipično je tudi, da gredo vmes kaj delat, mogoče obirat grozdje ali jabolka in zaslužiti malo denarja. Nekateri pa pač potujejo po svetu in gredo vmes še malo na rainbow.« (Zidarič 2016)

Tjaša izpostavlja enostavnost rainbowskega načina življenja in navezanost nanj.

»Na Evropskem rainbowu v Romuniji sem se recimo tako dobro počutila, da sem kar jokala, ko sem šotor podirala, ker se mi toliko pač ni iz tam šlo. Tako da sigurno ponotranjši ta način bivanja, ki je zelo enostaven.« (Zidarič 2016)

Njen povprečni dan na rainbowu bi zgledal tako da se zjutraj zbudi, potem gre na jogo. Nato pa se druži s prijatelji in ostalimi rainbowci.

»Mi ponavadi postavimo 'zulo', to je izraelska beseda za tak 'hipi style shelter', kjer se dopoldan 'henga', nič ne počne, pije čaj ali kavo in se pogovarja. Potem je pa že 'food circle'. To je kar dolg proces, ki traja najmanj ene dve uri. Dolgo časa traja že obredje, je pa tudi veliko ljudi, ki jim je treba razdeliti hrano.« (Zidarič 2016)

Tjaša izpostavlja rainbowski čas, ki da poteka drugače kot normalno mestno življenje.

»Ko prideš iz mesta, si hočeš vse organizirat. Aha, zdaj moram na 'workshop', moram izkoristiti dan in vse splanirat. Potem se pa povsem prepustiš temu rainbowskemu času, ki se pravzaprav deli samo na dan in noč. Ne rabiš vedeti koliko je ura.« (Zidarič 2016)

»Veliko se tudi prepeva. Malo se moraš tudi ukvarjati s preživetjem v naravi. Pa iti po vodo, si kaj zrihtat. V bistvu imaš na rainbowu zelo polne dneve. Že če greš na ta dva 'food circla' imaš poln dan. Zvečer se pa družijo ob ognjih. Lahko greš h glavnemu svetemu ognju, kjer se bobna, poje in pleše. Več je pa tudi manjših ogenjev, kjer se poseda, pije čaj, mogoče speče kakšen čapati.« (Zidarič 2016)

Hkrati pa izpostavlja občutke povezanosti z družino in deljenje občutkov.

»Na Rainbowu smo vsi 'family', vsi smo 'brothers in sisters'. Zelo prisotna je ta prijaznost, ki je lahko že malo pretirana. Ampak, če daš prosto pot tej prijaznosti, je lepo. Ves čas je: »Brother, sister, we love you. Family, we love you.« To da neko povezanost, mogoče začutiš, ko se tam držiš za roke, da smo res kot ena družina.« (Zidarič 2016)

Tudi Tjaša poudarja tudi nehierarhično povezanost rainbow družine in participatornost delovanja.

»Rainbow je tak poseben primer, kjer ni neke krovne vodstvene organizacije. Vsak je čisto enako odgovoren za vse. Ne moreš se pritoževati, da je prepozno kosilo, če nisi cel dan pomagal v kuhinji. En tak rainbowski rek je 'If you see a job it's yours!'. Vsak je torej enako odgovoren za vse kar se tam dogaja.« (Zidarič 2016)

Enako pa velja tudi za sprejemanje odločitev, ki se tičejo vse skupnosti. Tudi implementacija dogovorjenega je stvar vse skupnosti. Tjaša opisuje kako se to v praksi dogaja.

»Pravila se uveljavljajo kar ustno. In lahko si siguran, da se bo, če boš prekršil neko pravilo, takoj zraven pojavil kakšen 'brother' ali pa 'sister', ki te bo opomnil na to, da si to pravilo kršil. In ponavadi to vedno naredijo tudi tako, da še najprej rečejo: »Sister...« Najprej te spomnijo da smo vsi 'brothers in sisters', potem pa te vljudno oštejejo.«
(Zidarič 2016)

V kontekstu širše družbe pa vidi rainbow kot alternativno obliko življenja.

»Rainbow zavrača neka temeljna pravila, po katerih naj bi živel. Recimo to, da ni denarja. Na rainbowu ne moreš ničesar kupiti. Je pa res, da moraš ta denar nekako zaslužiti, da 'magic hat' deluje, za hrano in to. Tudi cel način življenja je neko zavračanje: zavračanje potrošništva in kapitalizma. Mogoče ne kontra kultura ampak neka svoja kultura. Je pa to zavračanje, in mogoče se tudi zato reče »Welcome home«, češ da smo le tu zares doma.« (Zidarič 2016)

3.3 Ugotovitve

Ugotavljam, da je odnos rainbowcev do nomadskega načina življenja raznolik. Na eni strani ne moremo mimo dejstva, da je že sam rainbow bistveno opredeljen prav s svojim nomadskim značajem. Začasna avtonomna območja se namreč redno selijo na nove kraje, prav tako pa se tudi rainbowci_ke nomadsko selijo na posamezna Srečanja plemen.

Po drugi strani pa ne moremo spregledati, da so rainbowci_ke zelo heterogena subkultura, zato je težko posploševati, kdo rainbowec_ka je in kakšen je njegov odnos do nomadizma. Za lažjo opredelitev je zatorej potrebna nadaljna opredelitev različnih življskih stilov rainbowcev_k.

Tekom raziskave sem ugotovil, da glede na življski stil obstajajo trije različni življski slogi rainbowcev_k (Graybill 2016); rainbowci_ke, ki so del jedrne skupine

(core group), torej ti, ki izvajajo rainbow aktivnosti, kot so 'skvatanje' prostorov, na katerih se bo odvil naslednji rainbow, potovanja v rainbow karavanah, življenje v ekoloških vaseh; druga podskupina je skupina popotnikov, nomadov, katerih življenjski stil je potovanje in ki jim rainbow pomeni 'postajo na potovanju', obliko doma ali možnost življenja brez denarja; zadnja skupina pa so tako imenovani 'rainbow turisti', ki si na rainbow pridejo 'napolniti baterije' (Godejša 2016), to so bodisi posamezniki ali družine, ki se za dalj ali manj časa ustavijo na rainbowu, potem pa se vrnejo v 'Babilon', kjer živijo 'mainstream' življenje.

Medtem, ko prvi dve skupini lahko štejemo za nomade, se zadnja skupina ne uvršča v to kategorijo.

V raziskavi prav tako ugotavljam razloge za odločitev za nomadski ali rainbowski način življenja. Čeprav so razlogi različni, je pogosta določena mera zavračanja 'mainstream' načina življenja, bodisi iz razlogov osebne rasti, ali pa iskanja drugačnega načina življenja. Intervjuvanci poudarjajo nesmiselnost konvencionalnega življenja razpetega med službo in plačevanjem računov, pa tudi odmik od 'betonske džungle' urbanih okolij (Araujo 2016).

Identificiramo lahko tudi nekatere bolj ali manj subverzivne subkulturne prakse, ki jih rainbow nomadi izvajajo kot strategije preživetja v 'Babilonu'. To so načini ki omogočajo poceni potovanje. Med njih lahko štejemo načine premikanja, kot so kolesarjenje, štopanje, vožnja z ponarejenimi vozovnicami, pa tudi potovanje v karavanah in potovanje s konji.

Drug sklop aktivnosti zajema načine pridobivanja materialnih sredstev za preživetje, kot so 'basking' (igranje poulične glasbe), 'woofing' (delo na farmah v zameno za prebivališče in hrano) in opravljanje različnih sezonskih ali priložnostnih del, kot so obiranje sadja, medicinske marihuane, recikliranje (tako imenovani 'dumpster diving', oziroma pridobivanje hrane in drugih materialnih dobrin iz smeti) in 'skvotanje' (zasedba začasnih bivališč v zapuščenih zgradbah).

Tretji sklop aktivnosti pa zajema socialne aktivnosti nomadskih rainbowcev, kamor lahko štejemo vzpostavljanje participatornih kulturnih centrov, ekoloških vasic in

odprtih hiš znotraj 'Babilona'. Sem štejemo tudi mreženje in zagotavljanje medsebojne podpore in pomoči med rainbowci, ki s svojim načelom Družine promovira prav takšne solidarnostne oblike bivanja. Kot specifično rainbowsko obliko ekološke vasi pa intervjuvanci izpostavljajo 'Rainbow Cristal Land', torej zemljo na kateri se živi rainbowski način življenja, sestavljajo pa jo tako stalni prebivalci, kot tudi nomadi, ki se skupnost obiščejo le za nekaj časa.

Če predpostavljam, da je nomad tisti, ki nima doma (Godejša 2016), je zanimivo pojmovanje rainbowa kot Doma ter kot Družine. Začasni prostori,časne družine, terčasni Domovi, ki jih vzpostavljajo Srečanja plemen tako nomadom predstavljajo vmesno varno točko njihovih potovanj, hkrati pa omogočajo mreženje, sklepanje novih poznanstev, pridobivanje novih znanj, ki si jih rainbowci ke delijo med seboj, pa tudi emotivno podporo potrebno za testiranje novih veščin. (Araujo 2016)

Rainbowec_ka načeloma ni v antagonističnem odnosu do 'Babilona'. Kljub temu, da zavračajo mainstream način življenja, se intervjuvanci zavedajo svoje odvisnosti od civilizacije. Hkrati pa poudarjajo, da rainbow pleme ne le živi vzporeden alternativen način življenja v začasnih avtonomnih območjih, temveč tudi zdravi in transformira 'Babilon'.

Poudariti gre še medgeneracijski značaj rainbowske subkulture. Kljub temu, da so najštevilčnejša starostna skupina na srečanjih plemen posamezniki stari od dvajset do štirideset let (Zidarič 2016), se namreč po besedah intervjuvancev srečanj udeležujejo vse starostne skupine.

Raznoliki pa so tudi načrti intervjuvancev za prihodnost. Četudi je za nomade značilno prav sprotno odločanje o prihodnosti (Godejša 2016). Od vsaj začasnega odločanja za vrnitev h koreninam, iskanja svojega mesta pod soncem, do nadaljevanja nomadskega načina življenja.

4 ZAKLJUČEK

Rainbowci_ke si v rainbow pesmi navedeni v uvodu pravijo ljudje metulji, torej ljudje, ki živijo v trenutku in se selijo od cveta k cvetu, v neki drugi pesmi 'rainbow warriors', ki bodo pozdravili zemljo, bolno od civilizacijskih dosežkov, v tretji pa bitje polno ljubezni do vsega bivajočega. Rainbowec_ka je lahko marsikaj. Raziskovanje rainbow družine kot družbenega pojava pa zagotovo omogoča zanimive pristope preučevanja. Zanimivo ni le to da je s svojo trajnostjo ena najstarejših delujočih utopičnih skupnosti, pač pa tudi njena zavezanost nehierarhičnemu odločanju, inkluzivnosti in heterogenosti. Tako kot je svetu, ki se vse bolj sooča z realno možnostjo ekološke katastrofe, aktualna ekocentrična zavezanost rainbowcev k življenju z naravo, je tudi individualiziranemu in izkustveno fragmentiranemu mestnemu življenju pomenljiv rainbowski simbol kroga kot enosti in skupnosti. Caleb pravi, da rainbow nima rešitev, ampak da išče odgovore. Lahko isto trdimo za 'mainstream' kulturo?

Več raziskovalne pozornosti pa bi si zagotovo zaslužili tudi drugi aspekti rainbow gibanja, na primer rainbow umetnost, samoniklo ustvarjanje, ki zajema tako pesmi, performativne in vizualne umetnosti. Primer rainbowa je zaradi svoje heterogenosti zagotovo relevanten v študijah skupnosti, predvsem v tistih, ki se osredotočajo na horizontalne procese odločanja. Zanimive bi bile tudi raziskave simbolnih form, ritualov, novodobnih in neopoganskih značilnosti obredja, rainbowskega časa, pa tudi razmerja med individualističnimi in solidarnostnimi praksami na srečanjih plemen.

V nalogi sem si zastavil raziskovalno vprašanje kakšen je odnos rainbowcev do nomadizma. Na posameznih primerih sem prikazal, da je subkultura rainbow pravzaprav pogojena z nomadizmom, da pa niso vsi rainbowci nomadi. Heterogeni nabor 'vseh barv mavrice', kot se rainbowci dostikrat samoopredeljujejo, se namreč upira generalizacijam in etikiranju. Kljub temu, da se rainbow skupaj z družbo in novimi generacijami spreminja, se zdi, da ostaja ta oblika skupnosti še naprej privlačna za nove člane. Je transgeneracijska skupnost, ki 'mainstream' kulturi zrcali, da prevladujoči način življenja ni edina, in morda ne najboljša možnost.

5 LITERATURA

- Amster, Randall. 2003. Restoring (Dis)order: sanctions, resolutions, and 'Social Control' in Anarhist Communities. *Contemporary Justice Review* 6 (1): 9–24.
- Araujo, Ivan. 2016. Intervju z avtorjem. Škofja loka, 12. junij.
- Babić, Jasna. 2012. *V vrtincu subkultur. Magistrsko delo*. Ljubljana. FDV.
- Bajec, Anton, ur. 1995. Slovar slovenskega knjižnega jezika. n.p.: Ljubljana : DZS.
- Barmaki, Reza. On the origin of the concept of 'deviant subculture' in criminology: W. I. Thomas and the Chicago School of Sociology. *Deviant Behavior* 37 (7): 795–810.
- Bennett, Andy. 2011. The continuing importance of the 'cultural' in the study of youth. *Youth Studies Australia* 30 (3): 27–33.
- Butcher, A. Allen. People of the Rainbow (Book Review). *Utopian Studies* 9 (2): 295.
- Daskalaki, Maria in Oli Mould. 2013. Beyond Urban Subcultures: Urban Subversions as Rhizomatic Social Formations. *International Journal Of Urban & Regional Research* 37 (1): 1–18.
- Drakakis-Smith, Angela. Nomadism a Moving Myth? Policies of Exclusion and the Gypsy/Traveller Response. *Mobilities* 2 (3): 463–487.
- Gardiner, Michael. 1997. *Book Reviews/Comptes critiques: Michel Maffesoli: The time of the Tribes: The Decline of Individualism in Mass Society*. *The Canadian Journal of Sociology / Cahiers Canadiens De Sociologie* 22 (4): 535–540.
- Gelder, Ken, ur. 2007. *Subcultures: Cultural Histories and Social Practice*. London; New York: Routledge.
- Godejša, Nina. 2016. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 13. junij.
- Graybill, Caleb. 2016. Intervju z avtorjem. Celovec, 7. junij.
- Hagemaster, JN. 1992. Life history: a qualitative method of research. *Journal Of*

Advanced Nursing 17 (9): 1122–1128.

Hong, Soonkwan, and Handan Vicdan. 2016. Re-imagining the utopian: Transformation of a sustainable lifestyle in ecovillages. *Journal Of Business Research* 69: 120–136.

Krivic, Matjaž. 2005. *Fotografija deljenja hrane*. Dostopno prek: <http://krivic.com/tribe> (25. avgust 2016).

Krivic, Matjaž. 2005. *Fotografija obreda pred 'food circle-om'*. Dostopno prek: <http://krivic.com/tribe> (25. avgust 2016).

McKinzie, Ashleigh E., and Mindy S. Bradley. 2013. Deviance and Social Control in an Alternative Community: The Unique Case of the Rainbow Family of Living Light. *Deviant Behavior* 34 (8): 599–617.

Niman, Michael I. 2011a. *People of the Rainbow : A Nomadic Utopia*. Knoxville: Univ Tennessee Press.

Niman, Michael I. 2011b. The Shanti Sena 'peace center' and the non-policing of an anarchist temporary autonomous zone: Rainbow Family peacekeeping strategies. *Contemporary Justice Review: Issues In Criminal, Social, And Restorative Justice* 14 (1): 65–76.

NOMADS – a life of cheap/free travel. 2016. Facebook. Dostopno prek: <https://www.facebook.com/groups/FREE.NOMADS> (9. avgust, 2016).

Pilkington, Hilary, and Elena Omel'chenko. 2013. Regrounding Youth Cultural Theory (in Post-Socialist Youth Cultural Practice). *Sociology Compass* 7 (3): 208–224.

Poon, Stephen T. F. 2016. Love, Peace and Psychedelia: the Role of Symbols in the Sixties Counterculture. *International Journal Of Multidisciplinary Approach & Studies* 3 (1): 155–172.

Rainbow Family of Living Light Unofficial Home Page. Dostopno prek: <http://www.welcomehome.org/rainbow/info/carla-whatish.html> (6. avgust, 2016).

Schelly, Chelsea. 2013. Earth-Wise Responsible Freedom at the National Gathering of the Rainbow Family of Living Light. *Conference Papers -- American Sociological Association* (januar): 1–35.

Stanković, Peter. 1998. Luknje v modernosti: bohemski življenjski stili. *Družboslovne razprave* 14 (27/28): str. 33–47.

Tavory, Iddo, in Yehuda C. Goodman. 2009. 'A Collective of Individuals': Between Self and Solidarity in a Rainbow Gathering. *Sociology of Religion*. **Association for the Sociology of Religion**. Dostopno prek: JSTOR Journals (11. avgust, 2016).

Tester, Keith in Michael Hviid Jacobsen. 2012 *Utopia : Social Theory and the Future*. Farnham, Surrey, England : Routledge.

Thornton, Sarah. 1997. The Logic of Subcultural Capital. V *The Subculture Reader*, ur. Ken Gelder in Sarah Thornton, 200–212. London; New York: Routledge.

Zidarič, Tjaša. 2014. *Fotografija nomadskega kolesa in začasnega bivališča*. Ljubljana: interna zbirka.

Zidarič, Tjaša. 2014. *Fotografija 'Chai-kitchen' Hedonistic Zula of Mystical Tantra*. Ljubljana: interna zbirka.

Zidarič, Tjaša. 2016. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 17. junij.

Zeitlyn, David. 2008. Life-history writing and the anthropological silhouette. *Social Anthropology/Anthropologie Sociale* 16 (2): 154-171.

Vasileva, Lora. 2013. *Fotografija priporočil za kurjenje ognjev*. Sofija: interna zbirka.

Worcester, Kent. 1997. People of the Rainbow: A Nomadic Utopia. *Library Journal* 110. Dostopno prek: Literature Resource Center (4. avgust, 2016).

Priloga A: Vabilo na Evropsko srečanje plemen 2016

THIS IS THE HOME CALL OF THE EUROPEAN FAMILY OF LIVING LIGHT EXPRESSED THROUGH THE WILL TO UNITE, CELEBRATE AND LEARN TO WALK OUR WAY, TO ALL THE FOLKS, THE ELDER OF THE TRIBES AND THE HEALERS OF THE PLANET. WE, WHO ARE BROTHERS AND SISTERS, CHILDREN OF THE UNIVERSE, FAMILIES OF LIFE ON EARTH, FRIENDS OF NATURE AND OF ALL PEOPLE, CHILDREN OF HUMANKIND, CALLING OURSELVES RAINBOW FAMILY TRIBE, HUMBLY INVITE:

- ♥ ALL RACES, PEOPLES, TRIBES, COMMUNES, MEN, WOMEN, CHILDREN, INDIVIDUALS... OUT OF LOVE.
- ♥ ALL NATIONS AND NATIONAL LEADERS... OUT OF RESPECT.
- ♥ ALL RELIGIONS AND RELIGIOUS LEADERS... OUT OF FAITH.
- ♥ ALL WORLD ECOVILLAGES AND RAINBOW COMMUNITIES... OUT OF CHARITY,

TO JOIN WITH US IN GATHERING TOGETHER FOR THE PURPOSE OF EXPRESSING OUR SINCERE DESIRE THAT THERE SHALL BE PEACE ON EARTH AND HARMONY AMONG ALL PEOPLE.

FOR THIS SPIRITUAL AND HEART-SOUL HEALING GATHERING OF THE TRIBES WE WELCOME EVERYONE AND WE INVITE YOU TO BRING ALL YOU HAVE WITH YOU, IN THE BODY, IN THE MIND, IN THE SOUL, TO SHARE YOUR ENERGY, YOUR SONGS AND YOUR WISDOM IN LOVE AND LIGHT.

WE INVITE TO SURRENDER YOUR EGO TO THE BENEFIT OF THE FAMILY WHICH IS GATHERING WITH THE SPIRIT OF THE RAINBOW, FOR THE DESIRE OF CELEBRATING LIFE AND FOR THE JOY TO DANCE ON THE BODY OF OUR BEAUTIFUL MOTHER EARTH. WE REPRESENT MANY NATIONS AND MANY TRIBES OF ALL RELIGIONS, BELIEVES, TRADITION AND WAY OF BEING. IT IS OUR POSSIBILITY TO BE AN EXAMPLE OF UNITY LIVING TOGETHER IN PEACE IN THE DIVERSITY OF THE ALL DIFFERENT REALITIES OF THE CIRCLE AND IN HARMONY WITH THE GREAT NATURE.

LEAVE YOUR FEARS, OPEN YOUR HEARTS, SPREAD YOUR WINGS, FLY LIKE EAGLE THROUGH MOTHER'S MOUNTAINS. COME TO CELEBRATE THE ONENESS WITH THE MANY COLORS OF THE RAINBOW, SHARE YOUR DREAMS AND GIVE SPACE TO EACH ONE TO EXPRESS HIS-HER OWN BEAUTY AND UNIQUENESS IN WHATEVER FORM WITHOUT REPRESSION BUT WITH HONOR AND RESPECT TO EACH INDIVIDUAL AND OF COURSE WITH GOOD VIBRATIONS-YEAH!

TOGETHER WE ARE BEAUTIFUL!!!

THE SEED CAMP HAS ALREADY STARTED.

RAINBOW FAMILY OF LIVING LIGHT

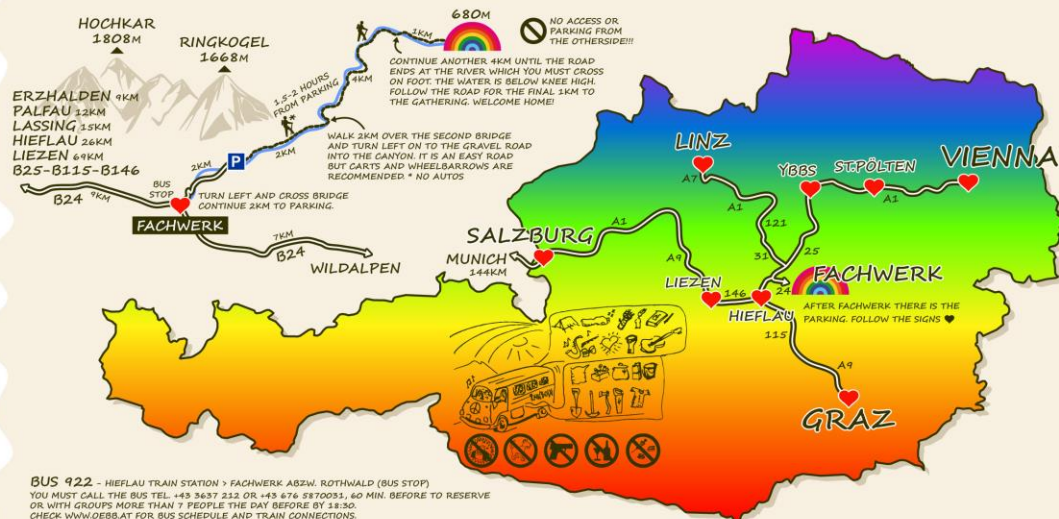
NOT TO BE PUBLISHED ON THE WEB

THE RAINBOW GATHERING IS A NON-POLITICAL, NON-COMMERCIAL, SPIRITUAL BUT NON-RELIGIOUS COMING TOGETHER OF PEOPLE FROM ALL OVER THE WORLD WITH THE AIM OF PUTTING INTO PRACTICE A VISION WE HOLD WITHIN OUR HEARTS THAT WE CAN LIVE TOGETHER IN HARMONY WITH OUR MOTHER EARTH. THE RAINBOW TRIBE HAS NO CHIEFS, ALL DECISION ARE MADE IN COUNCILS, EVERYONE MAY SPEAK HOLDING THE TALKING STICK IN A TALKING CIRCLE EVERY TIME IS NEEDED A COMMON DECISION. EVERYONE SHARE THE RESPONSIBILITY TO MAKE THE FAMILY STRONG AND HEALTHY, WE HAVE NO LOWS BUT RESPECT FOR OUR COMMON CONSENSUS. WE DO NOT BUY OR SELL TO EACH OTHER.

FOR THE FOOD AND OTHERS NEED WE PASS THE MAGIC HAT, WHICH IS BASED ON DONATION, COMING AROUND THE EATING CIRCLE TO PROVIDE FOR ALL THE FAMILY.

FOOD IS PREPARED IN COMMUNAL KITCHENS AND SERVED FOR EVERYONE IN A HUGE CIRCLE. EVERYONE IS ASKED TO SHARE THEIR ENERGIES IN WHICHEVER WAY THEY FEEL HELPING IN THE KITCHEN, GIVING WORKSHOPS, PLAYING MUSIC, VISITING THE HEALING CIRCLE OR PLAYING WITH THE CHILDREN...

ON THE MORNING OF THE FULL MOON ON THE 18TH OF AUGUST THERE WILL BE A MEDITATIVE, CONTEMPLATIVE SILENCE, WHERE IN WE, THE INVITED PEOPLE OF THE WORLD, MAY CONSIDER AND GIVE HONOR AND RESPECT TO ANYONE OR ANYTHING THAT HAS AIDED IN THE POSITIVE EVOLUTION OF HUMANKIND AND NATURE UPON THIS, OUR MOST BELOVED AND BEAUTIFUL WORLD, ASKING BLESSING UPON WE PEOPLE OF THIS WORLD AND HOPE THAT WE PEOPLE CAN EFFECTIVELY PROCEED TO EVOLVE, EXPAND AND LIVE IN HARMONY AND PEACE.

PLEASE RESPECT THE NATURE, DO NOT CUT GREEN TREES, KEEP THE WATER SOURCE CLEAN, DO NOT USE SOAP NEAR THE SPRING OR THE RUNNING WATER, NO PRIVATE FIRE, USE COMMON FIRE, TAKE THE GARBAGE OUT OF THE CAMP, USE COMPOST TOILET.

WHAT TO BRING: TIPI, SOME HEAVY CLOTHES (PREPARE FOR ALL WEATHER AND MOUNTAIN CONDITIONS), BLANKETS, GOOD SLEEPING BAG, BIG POTS, LARGE TENTS, TOOLS, TARPS, CANDLES, AND YOUR SPOON, CUP AND DISH! TRADE SEED! WHAT ELSE: MANY SMILES, LOVE, FRIENDSHIP, VISION DREAMS, MUSIC INSTRUMENTS, CHANTING, KNOWLEDGE, MATERIAL TO SET UP WORKSHOPS, MEDICINE, HERBS AND GOOD HEART.

DO NOT BRING: ALCOHOL, HARDS DRUGS, VIOLENCE, ELECTRIC-EQUIPMENT, MEAT PRODUCTS, PLASTICS AND DOGS (BETTER IF YOU CAN LEAVE THEM SAFE SOMEWHERE ELSE, IF YOU CANNOT, BE FULLY RESPONSIBLE FOR THEM AND ARE WELCOME IF NON-AGGRESSIVE)

PICTURES ARE NOT WELCOME WITHOUT THE CONSENSUS FROM THE SUBJECT CHILDREN ARE OUR LIGHT: LET'S BRING ANYTHING TO PREPARE A HAPPY PLAYGROUND AND HEALTHY, JOYFUL CHILDREN KITCHEN. COME WITH COLORS, PAPER, FACE PAINTING, STUFF TO BUILD TOYS AND COSTUMES, SWEET FOOD AND SWEET SWEET LOVE!!!

SEE YOU ALL SOON BROTHERS AND SISTERS...

Welcome Home

RAINBOW FAMILY OF LIVING LIGHT

NOT TO BE PUBLISHED ON THE WEB